

СОВЕТ
НОВОКИНЕРСКОГО СЕЛЬСКОГО
ПОСЕЛЕНИЯ
АРСКОГО МУНИЦИПАЛЬНОГО РАЙОНА
РЕСПУБЛИКА ТАТАРСТАН

улица Советская, д.10, с.Новый Кинер,
Арский муниципальный район, 422031

Тел., факс (84366)9-12-65, (84366)9-12-68, 9-12-60. E-mail: Nkin.Ars@tatar.ru

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
АРЧА МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
ЯҢА КЕНӘР АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ

СОВЕТЫ

Совет урамы, 10 нче йорт, Яна Кенәр авылы, Арча
муниципаль районы, 422031

Яна Кенәр авыл жирлеге Советы
КАРАРЫ

«20» ноябрь 2017 ел

№ 69

**"Яна Кенәр авыл жирлеге" муниципаль берәмлеген төзекләндерү
кагыйдәләре турында**

"Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында" 06.10.2003 ел, № 131-ФЗ Федераль законның 14 статьясы нигезендә, "Яна Кенәр авыл жирлеге" муниципаль берәмлеге территориясендә төзекләндерү объектларын карап тотуга һәм тәртиптә тотуга карата бердәм таләпләр билгеләү максатларында Татарстан Республикасы Арча муниципаль районы Яна Кенәр авыл жирлеге Советы һәм Арча муниципаль районы Яна Кенәр авыл жирлеге Советы **КАРАР БИРӘ**:

1. Яна Кенәр авыл жирлеге «муниципаль берәмлегенә төзекләндерү кагыйдәләрен расларга.
2. Әлеге карарны Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында һәм Татарстан Республикасы Арча муниципаль районының «Яна Кенәр авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге уставында билгеләнгән тәртип нигезендә махсус мәгълүмат стендларында бастырып чыгарырга.
3. Әлеге карар рәсми басылып чыккан көнненән үз көченә керә.
4. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотам.

Муниципаль берәмлек башлыгы
«Яна Кенәр авыл жирлеге»-
Совет Рәйсе
Яна Кенәр авыл жирлеге башлыгы

Р. Ә. Фәхретдинов

"Яңа Кенәр авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенең төзекләндерү кагыйдәләре

I. Гомуми нигезләмәләр

1. "Яңа Кенәр авыл жирлеге" муниципаль берәмлеген төзекләндерү кагыйдәләре (алга таба - кагыйдәләр) "Россия Федерациясендә жирле үзидарәне оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябренадәге 131-ФЗ номерлы Федераль законны үтәү йөзеннән, әйләнә-тирә мохитне саклау, халыкның санитария-эпидемиология иминлеге, Россия Федерациясендә, Татарстан Республикасының башка норматив хокукый актлары һәм муниципаль норматив хокукый актлар нигезендә эшләнә.

2. Әлеге кагыйдәләр оештыру-хокукый формасына карамастан, барлык физик һәм юридик затлар тарафыннан үтәргә тиеш.

3. Әлеге кагыйдәләр «Яңа Кенәр авыл жирлеге " муниципаль берәмлегенең барлык территориясендә дә гамәлдә һәм таләпләр билгели:

1) биналарны (торак йортларны да кертеп), корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен карап тоту буенча, тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадларын һәм киртәләрен тышкы кыяфәтенә карата;;

2) төзекләндерү эшләре исемлеге һәм аларны вакыт-вакыт башкару вакыты;

3) «Яңа Кенәр авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү (урамнарны яктырту, территорияләргә яшелләндерү, урам исемнәре һәм йорт номерлары язылган күрсәткечләр кую, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту) буенча.

4. Территорияләргә төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру шәһәр төзелеше һәм жир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдәләр, дәүләт стандартлары, «Яңа Кенәр авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенең Генераль планы, «Яңа Кенәр авыл жирлеге» муниципаль берәмлегенең жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. Әлеге кагыйдәләр «Яңа Кенәр авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге территориясендә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын жыю, чыгару, ташу, утильләштерү һәм эшкәртү буенча мөнәсәбәтләргә жайга салмый.

Төп төшенчәләр

6. Әлеге кагыйдәләргә гамәлгә ашыру максатларында түбәндәге төшенчәләр кулланыла:

жирле эһәмияттәге автомобиль юлы - транспорт инфраструктурасы объекты, транспорт чаралары хәрәкәте өчен билгеләнгән һәм үз эченә автомобиль юлына

бүлөп бирелгән полоса чикләрндә жир кишәрлекләрән һәм аларда урнашкан конструктив элементлар (юл полотносы, юл өслеге һәм мондый элементлар) һәм аның технологик өлеше булган юл корылмалары-саклагыч юл корылмалары, ясалма юл корылмалары, житештерү объектлары, автомобиль юлларын төзөкләндерү элементлары;

фасадның архитектур үзгәчлекләре - бинаның фасадының, әйләнә-тирә мохитнең конструктив һәм эстетик сыйфатларын (стиль һәм композицион бөтөнлегә, ритм, үлчәмлек һәм пропорциональлек, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык кинлекләр балансын чагылдыручы үзгәчлекләр характеристикалары.;

бефонсыз конструкцияләр-тышкы мәгълүмат чараларын эшләү ысулы, анда конструкция аерым хәрәфләрден, билгеләмәләрден, билгеләрдән, декоратив элементлардан тора;

территорияне төзөкләндерү-территорияләрне карап тоту, шулай ук территорияләрне төзөкләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру буенча чаралар комплексы, гражданның яшәү шартларын яхшырту, территориянең санитар һәм эстетик торышын саклау һәм яхшыртуга юнәлдерелгән чаралар комплексы;

вертикаль яшелләндрерү - биналарның һәм корылмаларның фасад өслекләрен, шул исәптән балконнар, лоджияләр, галереяләр, терәк диварлар һ. б. куллану, аларда стационар һәм мобил яшел үсентеләр урнаштыру өчен;

витрина-фасадның бер өлешен алып торучы тоташ пыяла рәвешендә пыяла проем (тәрәзә, витраж) ;

барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектурасы-жирлекнең тышкы кыяфәтен формалаштыручы биналарның һәм территорияләрнең фасадларының архитектура-сәнгать һәм шәһәр төзелешнең үзгәчлекләре;

яктыртуның тышкы ысулы-мәгълүмат кыры аңа жиберелгән яктылык чыганагы белән яктыртыла торган мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы . ;

квартал эчендәге (жирле) юл-магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына кадәр транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

төзөкләндерүне торгызу-юлның бөтөн кинлегенә асфальт өслеген, хужалык юлын, тротуарны сыйфатлы итеп торгызуны, бордюрлы ташны кире кайтаруны, туфракның уңдырышлы катламын торгызу, газон үләннәрен чәчү һәм бозылган яшел үсентеләрне утырту белән тырмалау өчен газоннарны ремонтлау, реклама конструкцияләрән һәм төзөкләндерүнең башка элементларын торгызуны үз эченә алган эшләр комплексы . ;

газон - махсус сайлап алынган үлән орлыкларын чәчү белән булдырыла торган, утырту, парк корылмалары һәм ландшафт композициясенә мөстәкыйль элементлары булган, шулай ук табигый үлән үсемлегә;

жирлек территориясе-муниципаль берәмлек чикләре чикләрендә территория; мәгълүмат тапшыруның динамик ысулы-мәгълүматны электрон носительләр һәм табло ярдәмендә тапшыру ысулы , ул мәгълүматны алмаштыруны күздә тоту;

йорт-ишегалды корылмалары булган индивидуаль торак йорт һәм әлегә йорт урнашкан жир кишәрлегә;

ишегалды корылмалары - жир кишәрлегендә урнашкан вакытлыча ярдәмче

корылмалар (жир базы, Күгәрчен тавыклары, сарайлар һ. б.);

йорт билгеләре - аншлаг (урам, майдан, проспект), номер билгесе (йорт һәм корпус номерларын күрсәткече), подъезд һәм фатир номерларын күрсәткече), объектның инвалидлар өчен мөмкинлегенә халыкара символы, рәхмәт белдерүчеләр, истәлекле такталар, полигонометрик билге, янғын гидранты күрсәткече, грунт геодезия билгеләре күрсәткече, магистраль камералары һәм суүткәргеч челтәре коелары күрсәткечләре, авыл жирлегә канализациясе күрсәткече, жир асты газүткәргечләре корылмаларының;

бина-капиталь төзелеш объекты, ул бердәм күләмле төзелеш системасын (төзелешкә бер рөхсәт нигезендә төзелгән) тәшкил итә, ул автономияле рәвештә яшәп, үзгәртеп корылырга һәм кулланылырга мөмкин;

яшел үсентеләр-табигый һәм ясалма агач-куак һәм үлән үсемлекләре (парклар, урманнар, аеруча саклаулы табигать территорияләре, бульварлар, скверлар, бакчалар, газоннар, чәчәкләр, шулай ук аерым торучы агачлар һәм куаклар)жыелмасы.;

жир кишәрлеге - Жир өслегенә бер өлеше, ул аны индивидуаль билгеле бер әйбер буларак билгеләргә мөмкинлек бирә торган характеристикаларга ия.;

жир эшләре - грунт юып алу, жәю, авыл жирлегә территориясенә камилләштерелгән яки грунт өслеген бозып яисә камилләштерелгән юлларны һәм тротуарларны урнаштыру (жәю) белән бәйле эшләр;

инженерлык коммуникацияләре - инженерлык-техник тәэмин итү челтәрләре: суүткәргеч, канализация, жылылык, труба үткәргечләр, электр линияләре, элемент һәм башка инженерлык корылмалары, жирлек территориясендә гамәлдәге яисә салынучы яисә салына торган башка инженерлык корылмалары;

яңгыр сулары канализациясе (яңгыр сулары канализациясе) - өске (яңгыр сулары, Таллы), су сиптерү һәм дренаж суларын транспортлау өчен билгеләнгән инженерлык корылмалары комплексы (талоблар, яңгыр кабул итү җайланмалары, лотоклар һәм торбалар).;

ут агымының характеристикаларын (төс, яркость, кертү чираты һ. б.) алмаштыруны күздә тоткан яктылык-светодинамик эффект.;

тышкы яктырту-тәүлекнең караңгы вакытында жирлекнең магистральләре, урамнары, майданнары, парклары, скверлары, бульварлары, ишегаллары һәм жәяүлеләр юллары яктырту өчен билгеләнгән элементлар жыелмасы . ;

барлыкка килгән төзелешнең тышкы архитектур кыяфәтен бозу-тышкы мәгълүмат урнаштыру чараларының урнаштыруга рөхсәт ителгән һәм рөхсәт ителмәгән төре һәм төре таләпләрен, шул исәптән әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән, жирлекнең барлыкка килгән төзелешенә тышкы архитектур йөзен саклау кирәклеген исәпкә алып, мондый конструкцияләренә тышкы кыяфәтенә яки урнашу урынына карата таләпләренә үтәмәү . ;

рөхсәтсез чүплек - юридик яки физик затлар эшчәнлегә барышында барлыкка килгән каты көнкүреш, зур габаритлы, төзелеш калдыклары, башка чүп-чар 50 кв. метрдан артык майданда һәм 30 куб. метрдан артык майданда чүп-чар ташлау (урнаштыру) яисә ташлау.;

стационар булмаган сәүдә объекты-инженерлык-техник тәэминаты челтәрләренә тоташтырылуга (технологик тоташтырылуга), шул исәптән күчмә

корылмага карамастан, жир кишэрлеге белэн нык бэйлэнгэн вакытлыча корылмадан яисэ вакытлыча корылмадан торган сэүдэ объекты.;

яшеллэндерү-территорияне төзеклэндерү һәм Ландшафтлы оештыру элементы, ул үсемлекләр компонентларын актив кулланып муниципаль берәмлек тирэлеген формалаштыруны тээмин итэ, шулай ук инженер эзерлэүнең төрле төрлэре буенча (вертикаль планлаштыру, терраслау, кронирование һ. б.) эшләр башкаруга, яшеллэндерелгән территориялэрне төзеклэндерүгә, агачларны турыдан-туры, шул исэптэн зур агачларны, куакларны утыртуга, үләнле газоннар, чэчэклэр, альпинарийлар һәм рокарийлар булдыруга, махсус бакчалар төзүгә һ. б. бэйле комплекслы процесс.;

гомуми кулланылыштагы яшеллэндерелгән территориялэр - гомуми кулланылыштагы территориялэрдэ урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

яшеллэндерелгән территориялэр - предприятиелэр, оешмалар, учреждениелэр территориялэре;

махсус билгелэнештэге территориялэр-санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратларны яшеллэндерү, үсентелэр питомниклары;

аеруча саклана торган табигый территориялэр - жирлэр, су өслеге һәм хава киндиклэре, алар өстендэ аеруча саклаулы табигать комплекслары, фэнни, мэдэни, эстетик, рекреацион һәм сэләмэтлэндерү эһәмиятенэ ия булган, алар жирле үзидарэ органнары карары белэн тулысынча яисэ өлешчэ хужалык кулланылышыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгелэнгән.;

жэмэгать транспортын көтү тукталышы-жэмэгать транспорты тукталышлары, пассажирларны утырту һәм төшерү зонасы һәм жэмэгать транспорты пассажирларының көтү зонасы булган махсус жиһазландырылган майданчык.;

пыяладан ясалган фасад-фасад, фасадның бөтен яссылыгын яки аның шактый өлешен билэп торучы тоташ пыяладан эшлэнгән;

ачык ысулы яктырту-ысулы яктырту мэгълүмати конструкциялэр, шул ук вакытта чыганагы света түгел, каршылыклар, аны тарату;

жирлекнең панорамасы-ачык пространстводан (яр буге, майдан, су объектлары акваториясе, төрле һәм күзэтү майданчыклары) кабул ителэ торган, жирлекнең характеристикаларын һәм силуэтын ачучы жирлек территориясе фрагменты. ;

жэяүлелэр зоналары - халыкның жэяү йөрү һәм мэдэни-көнкүреш максатларында хэрэкэт итэ торган, билгеле бер характеристикаларга ия булган транзит хэрэкэте максатларында, жир өсте һәм тиз йөрешле транспорт тукталышлары булу, хезмэт күрсэтү объектларының югары концентрациясе, тарих һәм мэдэният һэйкэллэренең, рекреациялэрнең һ.б. территориялэре, жэяүлелэр агымының зур суммар тыгызлыгы. Жэяүлелэр зоналары эспланадларда, жэяүлелэр урамнарында, торак пункт майданнарының жэяүлелэр өлешлэрэндэ формалашырга мөмкин;

йорт яны территориясе-күп фатирлы йорт урнашкан жир участогы, яшеллэндерү һәм төзеклэндерү элементлары булган, элеге йортка хезмэт күрсэтү, эксплуатациялэү һәм төзеклэндерү өчен билгелэнгән һәм күрсэтелгән жир

кишәрлегендә урнашкан объектлар;

якын-тирә территория-бина, корылмалар, киртэләр, төзелеш мәйданчыгы, сәүдә, реклама объектлары, бирелгән жир кишәрлеге чикләренә, шулай ук милектәге, кулланылыштагы (биләгән) башка объектларга турыдан-туры якын территория . ;

продуктивные хайваннар һәм кош-корт-бу хайваннар һәм кошлар, алар берничә тапкыр яки даими кулланыла алу өчен продуктлары кебек сөт, йон, йомырка һәм башкалар;

тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру проекты (паспорт) - төзекләндерү элементының тышкы кыяфәтен һәм төгәл урнашу урынын, шулай ук тышкы мәгълүмат чараларын, һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле башка мәгълүматларны үз эченә алган Башкарма комитет карары белән расланган билгеләнгән формадагы документ.;

территорияләрне санитар чистарту-билгеле бер территориядән жыю, каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны чыгару һәм утильләштерү (зарарсызландыру) ;

ут тартмасы-тышкы мәгълүмат чарасын ясау ысулы, анда конструкция бердәм күләмдә яки эчке яктырткычлы берничә күләмле элементтан гыйбарәт.

авыл хужалыгы хайваннары - терлекчелек һәм башка авыл хужалыгы продукциясе житештерү өчен файдаланыла торган хайваннар, терлекләр, кыйммәтле мехлы жәнлекләр, йорт куяннары, умарта кортлары һ. Б. лар.;

махсулаштырылган оешмалар - төзелгән муниципаль контрактлар нигезендә жирлек территориясен төзекләндерү өлкәсендә эшчәнлекнең махсус төрләрен гәмәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукый формадагы юридик затлар;

территорияләрне карап тоту-биналарының, корылмаларының, кече архитектура формаларының, киртэләрнең, төзелеш мәйданчыкларының, яшел утыртмаларының, жир асты инженерлык коммуникацияләренең һәм аларның конструктив элементларының, жир кишәрлегендә урнашкан транспорт инфраструктурасы объектларының фасадларын үз вакытында ремонтлау һәм карап тоту белән бәйле чаралар комплексы;

жирле эһәмияттәге юлларны карап тоту-юл, юл корылмаларының, юлларны комплекслы төзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатацион торышына ярдәм итүче эшләр комплексы;

тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасы (эһмә тактасы) - оешманың урнашу урынында һәм (яки) товарны сату урынында, биналарны мәгълүмати рәсмиләштерү максатларында хезмәтләр күрсәтү урынында, кулланучыларга "Кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль законның 9 статьясы нигезендә мәжбүри мәгълүмат житкерү өчен, шулай ук оешманың фирма исеме (исеме), аның урнашу урыны (адресы) һәм эш режимы турында мәгълүмат, шулай ук мәгълүматны үз эченә алган территорияне төзекләндерү элементы булып тора., ул закон үз көченә керергә тиеш яисә эшлекле әйләнешнең гадәти үз көченә керергә тиеш һәм реклама белән бәйле максатларны эзәрлекләми. "Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары" һәм "тышкы мәгълүмат чарасы" төшенчәләре охшаш;

жирлек территориясенең аерым статусына һәм (яки) югары мәдәни-рекреацион һәм социаль кыйммәткә ия булган өләше-әлеге Кагыйдәләре нигезендә,

жирлекнең барлыкка килгән төзелешенең тышкы архитектур йөзен саклап калу максатларында, тышкы мәгълүмат урнаштыру чаралары төрләрә һәм төрләрә, шул исәптән мондый корылмаларга карата таләпләр билгеләнә;

территорияләрне жыештыру-житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чар, карны махсус билгеләнгән урыннарга жыю, чыгару белән бәйлә эшчәнлек төре, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тээмин итүгә һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлтелгән башка чаралар;

урамнар һәм жирлек юллары - гомуми кулланылыштагы территорияләр, аларда жирлек тирәлеге эстетикасына югары таләпләр куела;

вәкаләтле орган-жирлек территориясен төзекләндерү эшен оештыруны, координацияләүне һәм тикшереп торуну үз компетенциясе кысаларында гамәлгә ашыручы башкарма комитет;

фасад-бинаның тышкы ягы (төп, Ян, ишегалды);

фон конструкцияләре-тышкы мәгълүмат чараларын эшләү ысулы, анда хәрәфләр, билгеләмәләр һәм декоратив элементлар фон өслегендә урнашкан;

фриз-горизонталь полоса рәвешендәге фасадның яки козырекның декоратив обрамляющий элементы;

фронтон-бинаның фасадының йомгаклау өлеше, ул түбәдән югары дәрәжәдәге түбә, измеряемая нче өске тамга тәрәзәләреннән яки чыгыш ясаучы элементларга кадәр өске тамга фасады;

территорияне төзекләндерү элементлары-декоратив, техник, планировка, конструктив жайланмалар, үсемлек компонентлары, төрле жиһазлар һәм бизәлеш төрләрә, кече архитектура формалары, капитал булмаган стационар булмаган объектлар, тышкы реклама һәм төзекләндерүнең состав өлешләре буларак кулланыла торган мәгълүмат чаралары.

II. Территорияләрне төзекләндерү, карап тоту һәм жыештыру буенча гомуми таләпләр

7.Жирлекнең бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (торак йортларны да кертеп) һәм корылмалар (алга таба - биналар, корылмалар) төзекләндерелергә, карап тотылырга һәм жыештырылырга тиеш.

8.Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән урамнар, юллар, жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр бусе, скверлар, пляжлар, башка объектларны карап тотуну һәм жыюны оештыруны вәкаләтле орган үз вәкаләтләре чикләрендә гамәлгә ашыра.

9.Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын карап тоту һәм жыештыру махсус оешмалар тарафыннан гамәлгә ашырыла

9.1.Жирлек территориясендә уза торган тимер юллар читләштерү полосасы, кичү юллары һәм юл аркылы чыгу урыннары чикләрендә әлеге корылмалардан файдаланучы оешмалар көче белән тотыла.

10.Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карап тоту:

1) бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә-жир кишәрлегенең милекчеләре яисә башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә-вәкаләтле орган йә махсуслаштырылган оешма, ул муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча әлеге эшләрне башкаруга конкурс отты;

3) чиклэнгэн файдаланудагы (предприятиелэр, оешмалар, учреждениелэр) һәм махсус билгеләнештәге (санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) яшеллэндерелгән территориялэр чиклэрэндә-әлеге объектларның хужалары;

4) йорт яны территорияләре чиклэрэндә-күпфатирлы йортларда торак биналарның милекчеләре яки идарәче оешмалар;

5) жир өсте коммуникацияләренен, шул исәптән электр челтэрлэрнен, яктырту челтэрлэрнен, радиониялэрнен саклау зоналарында-күрсәтелгән коммуникациялэрнен хужалары;

6) жир асты коммуникацияләренен сак зоналарында (урнаштыру рөхсәт ителгән очракта) - әлеге коммуникациялэрнен хужалары.

11.Кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын жыештыру һәм чистарту, урам һәм юллардан грунт һәм өслек суларын бүлеп бирү өчен билгелэнгән, яңгыр канализациясе коллекторларын һәм яңгыр кабул итү коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүче оешмалар тарафыннан башкарыла.

12.Жәмәгать бәдрәфлэрнен урнаштыру һәм карап тоту тәртибе гамәлдәге законнар, санитар кагыйдэлэр һәм нормалар нигезендә билгеләнә.

Бәдрәфлэрнен санитар һәм техник торышы өчен аларның милекчеләре, хужалары, арендаторлары яки алар хезмәт күрсәтә торган махсус оешмалар жаваплы.

13.Төзеклэндерү эшлэрнен башкаруның вакыты эшлэрнен заказчысы тарафыннан объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәмин итүне исәпкә алып билгеләнә.

14.Жирлек территориясен карап тоту һәм жыештыру чикләре физик һәм юридик затлар тарафыннан бирелгән жир кишәрлегенен чикләре нигезендә билгеләнә (жир кишәрлеге билгелэнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән булса, жир кишәрлегенен фактта барлыкка килгән чиге буенча).

15.Вәкаләтле орган жирлек территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территориялэрнен карап тоту һәм жыештыру буенча эшлэрнен үтәлешен контрольдә тотат.

III. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлеклэрнен, юлларны, шәхси торак йортларны, яңгыр канализациясе челтэрлэрнен, яңгыр канализациялэрнен, карау һәм яңгыр сулары коеларын, су бүлү корылмаларын, элемент техник чараларын, тышкы яктырту объектларын, кече архитектура формаларын, стационар булмаган объектларны, төзелеш эшлэр алып бару урыннарын, жирлэу урыннарын, автотранспорт чараларын озак һәм кыска сроклы саклау тукталышларын карап тоту буенча таләплэр. Жирлек территориясен бэйрәмчә бизәү
Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлеклэрнен карап тоту буенча гомуми таләплэр

16. Күчәмсез милек объектларыннан, шул исәптән шәхси милек хокукында файдаланучы предприятиелэр, оешмалар, гражданныр, биналарны, корылмаларны эксплуатациялэргә һәм аларны техник эксплуатациялэу кагыйдэлэрне һәм

нормалары нигезендә ремонтларга, биналарның, фасадларның, коймаларның, элмә такталарының, фатир номерларының, йорт номерларының күрсәткечләренә, йорт билгеләренә төзеклеген күзәтергә, аларны үз вакытында ремонтларга һәм буяу эшләрен башкарырга тиеш.

17. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен милекчеләре яки башка хокук ияләре мөстәкыйль рәвештә йә махсус оешмаларны үз акчалары хисабына жәлеп итү юлы белән тоталар.

18. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен карап тоту үз эченә ала, алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен төзекләндерү:

- 1) биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту;
- 2) жир кишәрлеген жыештыру һәм санитар-гигиеник чистарту;;
- 3) гражданның, оешмалар һәм шәхси эшмәкәрләр эшчәнлегенә нәтижәсендә барлыкка килә торган житештерү һәм куллану калдыкларын жыю һәм чыгару;
- 4) жир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карау.

19. Фасад биналар, корылмалар булырга тиеш түгел ия видимых жәрәхәтләре төзелеш өлешендә, декоративные бизәкләү һәм инженерлык элементларын һәм сакларга тиеш тиешле эстетик торышы. Бинаның фасадына зыян килү фасадының гомуми мәйданының 1% тан артык булырга тиеш түгел.

20. Жир кишәрлегендә төзелгән, закон һәм башка хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә бу максатларда билгеләнмәгән торак йортны, башка вакытлы корылманы һәм корылманы яки башка күчәмсез милекне үз белдегән белән төзү яки моңа кирәкле рәхсәтләр алмыйча яисә шәһәр төзелеш һәм төзелеш нормаларын һәм кагыйдәләрен сизелерлек бозып төзелгән.

Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту

21. Биналарның, корылмаларның фасадларын карап тоту үз эченә ала:

21.1. конструктив элементларны һәм фасадларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырьковларны, балкон һәм лоджий, карнизов коймаларын, крыльяны һәм аерым баскычларны, спускалар һәм баскычлар коймаларын, витрин, декоратив детальләрен һәм башка конструктив элементларны үз вакытында төзекләндереп, төзекләндереп тора, һәм аларны буяп була. ;

21.2. тәэмин итү булу һәм карап тоту исправном торышы водостоков, водосточные торбалар һәм сливы;

21.3. герметизацию, бизәү һәм чигү швов, ярыклар һәм сайлау;

21.4. керү төркемнәрен, отмосткаларны, цоколь тәрәзәләрен һәм подвалларга керү юлларын торгызу, ремонтлау һәм үз вакытында чистарту;

21.5. фасадларны, шул исәптән фасадларны, аларның торышы һәм куллану шартларына бәйлә рәвештә, үз вакытында чистарту һәм юдыру;

21.6. вакытында юу тәрәзәләр һәм витрина, элмә такталар һәм күрсәткечләр;

21.7. язулардан, рәсемнәрдән, игъланнардан, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән, шулай ук граффитидан чистарту.

22. Биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның фасадлары элементлары составына түбәндәгеләр керә:

- 1) кабул итү, подвал бүлмэләренә керү һәм чүп-чар камералары;
- 2) керү төркемнәре (баскычлар, майданчыклар, перила, керү өстендә козыреклар, коймалар, стеналар, ишекләр һ. б.);
- 3) цоколь һәм отмостка;
- 4) диварлар яссылыгы;
- 5) чыгыш ясаучы фасад элементлары (балконнар, лоджия, эркера, карнизы һ. б.);
- 6) түбә, шул исәптән жилләтү һәм төтен торбалары, рәшәткәләр, түбәгә чыгу юллары һ. б.;
- 7) архитектура детальләре һәм тышлау (колонналар, пилястрлар, розеткалар, капительләр, фризлар, пояслар һ. б.);
- 8) водосточные торбалар, шул исәптән воронки;
- 9) парапет һәм тәрәзә коймалары, рәшәткәләр;
- 10) тәрәзәләрне, балконнарны, пояскларны, чыгышларны цоколь, свесларны металл бизәкләү һ. б.;
- 11) элмә металл конструкцияләр (флагодержатели, анкералар, янгын баскычлары, вентиляция жиһазлары һ. б.);
- 12) панельләр һәм блоклар арасында горизонталь һәм Вертикаль жөйләр (зур панельләр һәм эре блоклы биналарның фасадлары);
- 13) пыяла, рамнар, балкон ишекләре;
- 14) биналар янындагы стационар коймалар.

23. Биналар, корымалар, встроено-төзелгән торак булмаган биналарның милекчеләре, башка хокук ияләре һәм тиешле вазыйфалар йөкләнгән башка затлар бурычлы:

23.1. кирәк булган саен, эмма елына бер тапкырдан да ким түгел, фасадларны чистарту һәм юдыру,

23.2. кирәк булганда, елга ике тапкыр, язын (жылыту системаларын сүндүргәннән соң) һәм көзен (ягып жылыту сезоны башланганчы) чистарту һәм юдыру, кагыйдә буларак, тәрәзәләрне, балкон һәм лоджияләрне, подъездлардагы керү ишекләрен химик чаралар белән чистарту һәм юдыру, подъездлардагы ишекләрне һәм тышкы өслекләрне химик чаралар белән юдыру.

23.3. 5-6 ел эчендә фасадның факттагы торышын исәпкә алып, агымдагы ремонт, шул исәптән фасадны буяп чыгарга;

23.4. фасадның аерым элементларын (цоколей, канат, баскыч, приямклар, керү ишекләре, капка, цоколь тәрәзәләре, балкон һәм лоджия, су торбалары, тәрәзә асты сулары, линия ачышлары һәм башка конструктив элементларны) хуплый торган ремонт ясау;

Ярдәм итүче ремонт өч елга бер тапкырдан да ким булмаса тиеш. Фасадларның конструктив элементлары һәм бизәкләү эшләре аларның нормаль искерүенә яки аларның кинәт зыян килүенә (авария, табигый бәла-казалар, янгын һ. б. ш.) карамастан, әлегә хәлләр туктатылганнан соң ике ай эчендә торгызылырга тиеш;

23.5. фасад конструкцияләре жимерелү куркынычы янаган очракта (коймалар, сеткалар урнаштыру, жимерелә торган элементны демонтажлау һ. б.) саклау-кисәтү чараларын үтәргә;

23.6.мондый вывеска эксплуатацияләнмәгән очракта (арендатор (субарендатор) һәм башка очраklar) тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасын (вывеску) сүтәргә.

24.Фасадларны эксплуатацияләгәндә рөхсәт ителми:

24.1.бина һәм корылмаларның фасадлары өслегенә зыян килү (пычрану): су агып китү, буяу, ярыклар булу, киселгән штукатурка, тышлау, кирпич салу, тимер-бетон конструкцияләрнең саклагыч катламын бушату һ. б.;

24.2.панельара бәрелешләрнең герметизациясен бозу;

24.3.штукатурка, тышлау, фасадларның, биналарның һәм корылмаларның буяу катламы, шул исәптән тәрәзә, Керү приямкаларының конструкцияләренең төзек булмау (бушату, пычрату) ;

24.4.бина һәм корылмаларның: балкон, лоджий, эркер, тамбур, карнизов, козырьков һ. б. фасад элементларын зарарлау (пычрату).;

24.5.балконнар, лоджий, парапетлар коймалары жимерелү (булмау, пычрату) һ. б.

24.6. бина фасадында һәм (яки) түбәсендә, флаг хужалары корылмаларында, флагштоklarда вәкаләтле орган белән килештерелгән проект булмаса, урнаштыру һәм эксплуатацияләү;

24.7. фасадлар, түбәләр, биналар һәм корылмалар элементларын (төтен юллары, вентиляция, күмәк кабул итү системасы антенналары, чыбык үткәргечле радиотапшыру челтәрләре баганалары, фронтоннар, козыреклар, ишек, тәрәзәләр, парапетлар, янгынга каршы баскычлар, жир элементлары һ. б.) куллану элмә элементә линияләрен һәм һава-кабель кичүләрен беркетү сыйфатында кулланыла. ;

24.8. тиешле рөхсәтеннән башка балконнар, лоджияләр, келәмнәр, киём-салым, балконнарның тышкы ягыннан эчке киём-салым, лоджияләр һәм урамга чыга торган биналарның төп фасадлары тәрәзәләре, шулай ук аларны йорт әйләнешенең төрле әйберләре белән каплау.;

24.9. тышкы кондиционерларны һәм антенналарны архитектура детальләрендә, декор элементларында, кыйммәтле архитектур бизәкләү белән өслекләрдә урнаштыру, шулай ук архитектура өслекләренә зыян китерүгә алып баручы крепление;

24.10. фасадның гамәлдәге декоратив, архитектура һәм сәнгать элементларын керү төркеме элементлары, керү төркемнәрен урнаштырганда яңа бизәү һәм реклама белән ябарга;

24.11. бинаның фасадында һәм (яки) түбәсендә, тышкы мәгълүмат чараларын паспортсыз урнаштыру чараларын урнаштыру һәм эксплуатацияләү, учреждениеләр такталарыннан, режим таблицаларыннан тыш;

24.12. фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзә проемының эчке ягында) афишаларны, игъланнар, плакатлар һәм башка мәгълүмати-басма продукцияне алга таба файдалану максатларында, пыяла ишекләрдә (шул исәптән ишекнең эчке ягында), биналар, корылмалар һәм корылмаларның эчке ягыннан), пыяла ишекләрдә (шул исәптән пыялалы ишекнең эчке ягыннан);

24.13.әлеге биналарның, корылмаларның милекчеләренең, күпфатирлы йорттагы биналарның милекчеләренең ризалыгыннан башка биналар, корылмаларның фасадларына граффит ясау;

24.14. Яңа Кенәр авыл жирлегә Башкарма комитетының муниципаль хокукый актлары белән расланган Төп урамнарда һәм шәһәр юлларында урнашкан биналарның төп һәм ян фасадларында тышкы кондиционерлар урнаштыру.

25. Антенна-фидер җайланмаларын, радиорелей станцияләрен, кабул итү-тапшыру җайланмаларын, спутник һәм эфир телевидениесен урнаштыру рөхсәт ителми:

25.1. төп фасадларда;

25.2. бу брандмауэрах, ишегалды һәм боковых фасадлары;

25.3. биналарның һәм корылмаларның (манаралар, гөмбәзләр) силуэтлы тәмамлануында, парапетларда, түбә коймаларында, вентиляция торбаларында;

25.4. фасадның почмак өлешендә;

25.5. балконнар, лоджия киртәләрендә.

26. Тышкы күзәтү видеокамералары элмә, козырек, балкон, эркерлар астында, фасад участкаларында, архитектура детальләреннән буш булган урыннарда, декор, бизәүнең кыйммәтле элементларында урнаштырыла.

Колонналарда, фронтоннарда, карнизларда, пилястрларда, порталларда, козырекларда, балконнар беркетмәсендә тышкы күзәтү видеокамераларын урнаштыру рөхсәт ителми.

27. Кертү:

27.1.подъездларга кергәндә мәгълүмати стендлар урнаштыру;

27.2.урнаштыру антенна һәм кабелей системасын коллектив кабул итү эфир телевидениесе түбәсендә биналар нигезендә проект карары.

Йорт билгеләре

28.Биналар, корылмалар йорт билгеләре белән жиһазландырылырга тиеш.

29.Аншлаглар һәм номер билгеләре чисталыкта һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Аншлагларның һәм номер билгеләренә чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны карап тоту өчен җаваплы затлар җаваплы;

30. Рөхсәт ителми:

30.1. чыгыш ясаучы элмә такталар, консольләр, шулай ук аны кабул итүне кыенлаштыра торган объектларны номер билгесе янында урнаштыру;

30.2. фасадның чыгыш ясаучы элементлары янында яки фасадның тирән участкаларында, декор элементларында, карнизларда, капкаларда номер билгеләрен һәм күрсәткечләрен урнаштыру;

30.3. билгеләнгән урыннан аншлагларны иреккә рәвештә күчерү.

Түбә

31.Биналар, корылмалар түбәсе, су бүлү системасы элементлары, төтен юлларын һәм вентиляция системаларын каплау төзек хәлдә булырга һәм теләсә нинди һава шартларында йортларда яшәүчеләр һәм җәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаска тиеш.

32.Кышкы вакытта биналарның милекчеләре һәм башка хокук ияләре, шулай ук күпфатирлы йортлар белән идарә итүче оешмалар тарафыннан түбәләренә кардан, боздан һәм боз сөңгеләреннән вакытында чистартып тору оештырылырга тиеш. Жәяүлеләр зоналарына чыга торган яктардагы түбәләренә кардан чистарту

участокларны коймалап алу һәм барлык саклык чараларын күрү белән һәм тәүлекнең якты вакытында гына башкарылырга тиеш. Калган түбәдән, шулай ук яссы түбәләрдән карны эчке ишегалды территорияләренә ташлау зарур. Түбәдән жәяүлеләр юлына ташланган, жәмәгать транспортын көтү тукталышына, юл йөрү өлешенә кар һәм боз кичекмәстән чистартылырга тиеш.

33.Кар һәм боз өемнәре ташлаганда, боз сөңгеләре ташлаганда, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда агач һәм куакларның, электр белән тәэмин итүнең һава линияләре, яктырту һәм элемтә линияләре, юл билгеләре, юл светофорлары, юл киртәләре, юл коймалары, жәмәгать транспортын көтү павильоннары, бинаның декоратив бизәлеше һәм инженерлык элементлары сакланышын тәэмин итүче чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементларга зыян килгән очракта, алар түбәне чистарткан һәм зыян күргән зат хисабына торгызылырга тиеш.

34.Биналарның, корылмаларның түбәләре су бүлүгә ия булырга тиеш, ул жәяүлеләргә агып төшә торган суның турыдан-туры элэгүенә юл куймый. Желоба, бүрәнкә, водосток булырга тиеш ыразы һәм расчитаны үткәргү өчен жыела торган су күләмен. Жәяүлеләр зоналары булган биналар ягыннан чыккан водостоклар жәяүлеләр сукмакларынан читкә китәргә тиеш.

35. Рөхсәт ителми:

35.1.түбәне (көрәкләр, скрепкалар, ломнар), төзелеш материалларын, ремонт калдыкларын, файдаланылмый торган механизмнарны һәм башка предметларны түбә ябу өчен билгеләнгән биналар, корылмалар түбәсендә саклау;

35.2. биналарның түбәсеннән боз, кар һәм чүп-чардан бүрәнкәләргә водосточные торбалар ташлана.

Жир кишәрлекләрен карап тоту

36. Жир кишәрлекләре территорияләрен карап тоту үз эченә ала:

36.1 көн саен чүп-чардан, яфраклардан, кардан һәм боздан жыештыру;

36.2.бозлавыкка каршы материаллар белән юлларны, күперләренә, урамнарны, тротуарларны, юлларны, жәяүлеләр территорияләрен капламалар белән эшкәртү;

36.3.кар көрәү һәм себерү;

36.4.кар һәм боз чыгару (кар-боз берәмлекләре);

36.5.контейнер майданчыкларын, барлык төр калдыклар өчен контейнерлар, чүп-чар өчен чүп-чар, эскәмияләр, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм карап тоту һ. б.;

36.6.чүп кабул итү камераларын, контейнерлар (бункерлар) һәм контейнер майданчыкларын жыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;

36.7.яңгыр һәм кар суларын бүлеп бирү;

36.8.каты көнкүреш, зур габаритлы һәм башка калдыкларны жыю һәм чыгару;

36.9.су сибү территориясен киметү өчен тузан хасил итү һәм увлажнения һава;

36.10.яшел үсентеләрнең сакланышын тәэмин итү һәм аларны карау;

36.11.коммуналь билгеләнештәге объектларны, инженерлык

коммуникацияларен (корылмаларны), юлларны, тимер юлларны, күперләрне, жәяүлеләр кичүләрэн төзүдән, реконструкциялүдән һәм төзекләндерүдән соң, төзекләндерүдән соң, төзекләндерүдән соң бозылган төзекләндерү элементларын торгызу, реставрация, археология һәм башка жир эшләрэн башкару;

36.12. күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын (яңгыр канализациясе), гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләрәнә туры китереп, жир асты коммуникацияләре коеларын (корылмаларын) карап тоту;

36.13. жир кишәрлекләре киртәләрен карап тоту, шул исәптән жимерелгән (сүтелгән) биналар, корылмалар коймаларын урнаштыру һәм аларны карап тоту, территориягә чит кешеләр үтеп керү һәм (яки) санкцияләнмәгән урыннарда калдыкларны урнаштыру мөмкинлегә бирә торган, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тәэмин итү.

Юлларны карап тоту

37. Юлларны карап тотуны муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча әлегә эш төрләрен уздыруга конкурс откан махсус оешмалар башкара.

38. Юл территорияларен карап тоту үз эченә ала:

1) юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге юлларны ремонтлау;

2) тротуарлардан (жәяүлеләр зоналарыннан, юллардан) һәм юлларның йөрү өлешеннән, ясалма юл корылмаларыннан пычрак, чүп-чар, кар һәм боз (боз) жыештыру;

3) юу һәм су сибү юл катламнары;

4) китүе өчен газонами һәм яшел үсентеләр;

5) жәмәгать һәм тимер юл транспортының тышкы яктырту баганаларын һәм контакт челтәрен ремонтлау;

6) кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

7) ясалма юл корылмалары составына керүче Күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын, тау канауларын һәм ачык лотокларны төзү, ремонтлау һәм чистарту;

8) коймаларны, коймаларны, турникетларны, кече архитектура формаларын урнаштыру, ремонтлау һәм ел саен буяу.

39. Юл катламнарын саклау максатларында рөхсәт ителми:

39.1. жепселләр ташу;

39.2. рельслар, бүрәнәләр, тимер балкалар, трубалар, кирпич, башка авыр әйберләр ташлаганда аларны ташлау;

39.3. төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын машиналар йөрү өлешендә һәм тротуарларда ташлау һәм (яки) туплау.

40. Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

40.1. жәяүлеләр өчен тимер юл киртәләрен һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу кышкы сезон тәмамланганнан соң, төзекләндерү айлыгы чорында башкарыла. Буяр алдыннан коймалар ремонтланырга, пычрактан чистартылырга, юылган һәм төятелгән булырга тиеш;

40.2. барлык юл тамгасы заказчы тарафыннан билгеләнгән чират вакытында һәм тәртиптә юл тамгасы төшерү өчен расланган паспортлар (схемалар) нигезендә үтәлергә тиеш.;

40.3. юлларның юл тамгасы таләп ителә торган төс - һәм ут-техник

характеристикаларын, тоташтыру коэффициентын, эксплуатациялүүнөң барлык чорында майдан буенча саклануны тээмин итэргэ тиеш;

40.4.юл билгелэрен ныгыту конструкциялэре һәм системалары видимость шартларына һәм монтажлау мөмкинлеклэренә карап сайлап алына;

40.5.юл билгелэре төзөк хәлдә булырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.

Вакытлыча билгелэнгән юл билгелэре аларны урнаштыру зарурлыгына китергән сәбәпләрне бетергәннән соң бер тәүлек эчендә төшерелә;

40.6.визуаль-коммуникация системасы элементлары: Транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешлэре күрсәткечлэре, жирлекнең планлаштыру-структур элементлары күрсәткечлэре юлларда һәм транспорт чишелешлэрендә аларга хәрәкәт юнәлешен күрсәтү өчен билгеләнә;

Шәхси торак йортларны карап тоту һәм территорияне төзөкләндерү

41. Шәхси торак йортларның милекчеләре (яки) яллаучылар (алга таба-торак йортларның хужалары), Әгәр законда яки килешүдә башкасы каралмаган булса, бурычлы:

41.1.торак йортларның, коймаларның (коймаларның), шулай ук йорт чикләрендәге башка корылмаларның фасадларының тиешле торышын тээмин итэргә, аларны вакытында ремонтларга һәм буяуга тотарга. Шәхси йортлар территориясе каралырга тиеш, шул исәптән үлән чабылган;

41.2.торак йортта номер билгесе булу һәм аны төзөк хәлдә тоту;

41.3.йорт территориясен тәртиптә тоту һәм тиешле санитар торышны тээмин итү;

41.4.йорт чикләрендә яшел үсентеләрне тәртиптә тоту, куаклар һәм агачларны санитар кисү, газүткәргечләрнең сак зонасында, кабельле һәм һава электр үткәргечлэре линияләрендә һәм башка инженерлык челтэрләрендә агачлар утыртмаска;

41.5. су агып китү өчен канаулар һәм торбалар чистартырга, язгы чорда кар суларын үтүне тээмин итэргә;

41.6.чистартылган карны шулай итеп, транспорт, инженерлык коммуникациялэреннән һәм аларда корылмалардан файдалану, жәяүлеләр үтеп йөрү һәм яшел утыртмаларның сакланышы тээмин ителсен өчен жыярга;

41.7. вәкаләтле орган белән килештерергә биеклек, тышкы кыяфәте һәм цветовой коймалар карар;

41.8.бирелгән жир участогы чикләрендә, үзәкләштерелгән канализация булмаганда, жирле канализация, юын чокыры, бәдрәф булдырырга, аларны даими рәвештә чистартып, дезинфекцияләп торырга кирәк.;

41.9.махсус майданчыкларда урнаштырылган каты һәм эре габаритлы калдыкларны контейнерларга урнаштырырга;

41.10.билгелэнгән тәртип нигезендә каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны вакытында жыеп чыгаруны тээмин итэргә.

42. Шәхси торак төзелеше территориясе артында рәхсәт ителми:

42.1. урнаштыру коймалар чит илләрдәге йорт;

42.2. сжигать листову, теләсә нинди төр калдыклар һәм чүп-чар йорт

территорияләрендә;

42.3. күмер, тара, утын, калдыкларны, төзелеш материалларын, шул исәптән авыл хужалыгы продукциясен (печән, салам һ. б.), чимал, жиһазлар, жир, тирес, чүп-чар;

42.4. йорт яны территориясеннән транспорт чараларын юарга һәм ремонтларга;

42.5. йорт биләмәсе артында ишегалды корылмалары төзәргә;

42.6. элекке территориядә махсус транспорт һәм урып-жыю техникасыннан файдалану мөмкинлеген кыенлаштыра торган урам юлларында урнаштыру;

42.7. территорияне төзекләндерү элементларын жиһазларга һәм бозарга, сулыкларны чүпләргә;

42.8. комплекланган (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт яны территориясе артында сакларга;

42.9. складировать теләсе нинди калдыклар өчен йорт биләмәсе;

42.10. су сиптерү җайланмаларын урнаштыру, сыек чистарту, житештерү һәм куллану калдыкларын машиналар йөрү өлешләренә чыгару;

43. Шәхси торақ йортлар төзү чорында, авыл жирлегә башкарма комитетының язмача рәхсәте булган очракта, йорт яны территориясендә, шул исәптән урамда, төзелеш материалларын вакытлыча саклау рәхсәт ителә ала. Төзелеш материаллары кешеләр тормышына һәм сәламәтлегенә зыян китерүне, шулай ук жиһазлар, егылу яки башка йогынты нәтижәсендә өченче затларның мөлкәтенә зыян китерүне булдырмый торган ысул белән урнаштырылырга тиеш.

Яңгыр канализациясе челтәрләрен, карау һәм яңгыр сулары коеларын, су бүлү корылмаларын карап тоту

44. Карау һәм яңгыр кабул итү коелары, жир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспорт һәм жәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәэмин итүче төзек хәлдә булырга тиеш.

45. Кабул итү бүлмәләренә, тупикларның, күзәтү һәм башка коеларның һәм камераларның төзек техник торышында тотылуын, чистартылуын һәм урнаштыруны гамәлдәге дүрләт стандартлары таләпләре нигезендә аларның хужалары тәэмин итә.

46. Жирлектә магистраль һәм квартал эчендәге яңгыр канализацияләре челтәрләрен карап тоту һәм эксплуатацияләү шушы максатларга жирлек бюджетында каралган акчалар чикләрендә махсуслаштырылган оешмалар белән төзелгән килешүләр нигезендә гамәлгә ашырыла.

Яңгыр канализациясенә ведомство челтәрләрен карап тоту һәм эксплуатацияләү тиешле оешмалар хисабына башкарыла.

Хужасыз инженерлык коммуникацияләре һәм күзәтү коелары юлларны карап тотуны гамәлгә ашыручы махсус оешмалар тарафыннан тиешенчә куркынычсыз хәлдә булырга тиеш.

47. Яңгыр канализациясе коллекторларын саклап калу максатыннан, һәр якка коллектор көзеннән 2 метр сак зонасы урнаштырыла.

48. Яңгыр канализациясе коллекторларының сак зонасы чикләрендә, тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма, башка органнар

белән язмача килешенмиçә, гамәлдәге законнарда билгеләнгән очрақларда рөхсәт ителми:

48.1.житештерү жир эшләре бара;

48.2.яңгыр сулары канализациясе челтәренә зыян китерергә, су кабул итү люкларын жиберергә яки жиберергә;

48.3.төзелешне тормышка ашырырга, сәүдә, хужалык һәм көнкүреш корылмаларын урнаштырырга;

48.4.сәнәгать, көнкүреш калдыклары, чүп-чар һәм башка материаллар ташларга.

49. Урамнарны, биналарны, корылмаларны су белән тәэмин итү, су, канализация, яңгыр сулары жайланмалары, системалар, челтәр һәм корылмалар төзек булмау аркасында су агып чыккан бозлар барлыкка килү, шулай ук газоннарға, тротуарларға, урамнарға һәм ишегалды территорияләренә су агызу, суырту яки агызу рөхсәт ителми.

50.Жирлек территориясендә су коеларын һәм парлау майданчыкларын урнаштыру рөхсәт ителми.

51.Яңгыр кабул итә торган коелар рәшәткәләре даими чистартылган хәлдә булырга тиеш. Аларның үткөрү сәләтен чикли торган рәшәткәләр һәм коелар чүпләмәү, рәшәткәләр салу рөхсәт ителми. Яңгыр канализациясенә карау һәм яңгыр кабул итү коеларын профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына ике тапкыр башкарыла. Карау һәм яңгыр кабул итү коеларын чистартканнан соң, чыгарылган пычратуларның барлык төрләре кичекмәстән чыгарылырга тиеш.

52.Карау коеларының люклары бер дәрәжәдә хәрәкәт итү өлеше, тротуарлар, жәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар белән капланган булырга тиеш.

Карау коеларының машиналар йөрү өлеше, тротуарлар, жәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар, 2 см дан да артмаган, яңгыр кабул итү коелары белән тоташтырылу дәрәжәсен 3 см дан да артмаска мөмкин.

53.Капкачлары яки рәшәткәләре жиберелгән яки юкка чыккан коммуникацион коелар, ачыкланганнан соң, челтәрне эксплуатацияләүче оешма тарафыннан киртәләнеп алынган, тиешле кисәтү билгеләре белән билгеләнгән һәм билгеләнгән вакытка алыштырылган булырга тиеш.

54.Инженерлык челтәрләрендә планлы эшләр башкарганда, канализация агымнары яқындагы канализация челтәре, су һәм жылылык челтәрләреннән - яңгыр канализациясенә (булганда) агызыла. Юлга су агызу тыела.

Су агуның нәтижеләрен бетерү зыянлы инженерлык челтәрләре хужалары хисабына да башкарыла.

55.Яңгыр канализациясе челтәрләренә техник торышы (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне вакытында ябу) өчен җаваплылык эксплуатация оешмаларына йөкләнә.

Элемтә техник чараларын карап тоту

56.Биналарны инженер-техник яктан тәэмин итү өчен билгеләнгән элемтә, телевидение, радио, Интернет һәм башка шундый челтәрләрне урнаштыру Жир асты юлы белән (траншея, канал, тоннельләрдә) гамәлгә ашырыла.

57.Тышкы коммуникацияләрне биналарга башка ысул (һава, жир өсте) белән

үткөрү эксплуатациялөүчө оешмаларның тиешле техник шартларын алган очракта гына рөхсэт ителә.

58.Элмә элемтә линияләрән һәм һава-кабель кичүләрән беркетү сыйфатында файдаланырга рөхсэт ителми:

58.1.автомобиль юлларын төзекләндерү элементлары: юл киртэләре, светофорлар, юл билгеләре урнаштыру өчен билгеләнгән элементлар һәм конструкцияләр;

58.2.фасадлар, түбәләр, биналар һәм корылмалар элементлары (төтен юллары, вентиляция, күмәк телевидение һәм радио кабул итү системаларының антенналары, фронтоннар, козыреклар, ишекләр, тэрәзәләр).

59.Рөхсэт ителми:

59.1.бер бинадан икенчесенә һава юлы белән кабель сузганда юлларны кисү;

59.2.бүлү мфт шкафыннан тыш кабель запасларын урнаштыру;

59.3. законда билгеләнгән тэртиптә килештерелгән проект карары булмаганда биналарның түбәсендә антенналар, жиһазлар һәм элемтә кабельләре урнаштырырга.

60.Милекчеләр (хужалар) техник элемтә чараларын (кабельләр, кабельләрне ныгыту элементлары, бүлү һәм муфт шкафлары һ.б.), шулай ук алар ярдәмендә тоташтырылган техник жайланмаларны тиешле хәлдә тотарга тиеш (өзеклекләр һәм/яки изоляция тышчасы булмау, буяу булмау, коррозия һәм/яки механик зыяннар булу, чыбыклар һәм/яки аларны ут баганаларына һәм электр тапшыру линияләрәнә беркетү).

Тышкы яктырту объектларын (чараларын) тоту

61.Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, туклану чыганаclarы (шул исәптән жыюлар, туклану пунктлары, идарә тартмалары) керә.

62.Урамнар, юллар, жәяүлеләр тротуарлары, торак кварталлар, ишегаллары, предприятие, учреждение, оешма территорияләре, шулай ук аншлаgлар һәм ижтимагый һәм торак биналарның номер билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, жирлек мәгълүматы элементлары һәм витриналар тәүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

Урамнарны, юлларны, майданнарны, микрорайоннар территорияләрен яктыртуны кертү кичке сумеркада табигый яктыртылыш дәрәжәсе 20 лк ка кадәр кимегәндә башкарыла, ә иртәнге сумеркада - 10 лк га кадәр арткан вакытта сүндерелә.

Торак йортларның подъездларын, аншлаgларны һәм урам күрсәткечләрен, шулай ук Архитектура-Сәнгать яктылыгы системаларын кертү һәм өзү урамнарны яктырту эше режимында башкарыла.

63.Биналарның һәм корылмаларның милекчеләре, милек рәвешләренә карамастан, биналарның һәм корылмаларның архитектур-сәнгати яктыртылышы булуын һәм эшләвен проектлар нигезендә тәэмин итәргә тиеш.

64.Төп майданнарда, магистральләрдә һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә функциясез яктырткычлар саны 3% тан артмаска тиеш, башка жирлек территорияләрендә (район әһәмиятендәге урамнар, ишегалды

территорияләре) - 5%, Жир асты жәяүлеләр кичүендә - 10%, көндөз дә, кичке һәм төнгө режимда (10% ка яктырткычлар кабызылмаган).

65.Сафтан чыккан терекөмөшлө газ разрядлы лампалар бу максатлар өчен махсус билгеләнгән биналарда сакланьрга һәм утильләштерү өчен махсус предприятиеләргә чыгарьлырга тиеш.

Әлеге төр лампаларны жирлек чүплөкләренә, чүп эшкәртү заводларына чыгарьрга ярамый.

66.Металл терәкләр, кронштейннар һәм тышкы яктырту жайланмаларының башка элементлары чисталыкта булырга, крена, коррозия учакларына ия булмаска һәм кирәк булган саен милөкчеләр (хужалары, кулланучылар) белән буялырга, эмма өч елга бер тапкырдан да ким булмаска тиеш, һәм төзәтү хәлендә булырга тиеш.

67.Тышкы яктыртуның бердәм системасына тоташтырылган урам һәм йорт яны утларын карап тоту һәм ремонтлау эшен вәкаләтле орган яисә махсулаштырылган оешма башкара, ул муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча әлеге төр эшләрне башкаруга конкурс ота.

Торак йортларның кереш бүлү жайланмаларына тоташтырылган йорт яны утларын карап тоту һәм ремонтлау эшләрән идарәче оешмалар башкара.

68.Тышкы яктырту баганалары, жәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре терәкләре, саклагыч, бүлү киртәләре, юл корьлмалары һәм юл жиһазлары элементлары буялырга, язулардан һәм теләсә нинди Мәгьлүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзөк хәлдә һәм чисталыкта булырга тиеш.

69.Тышкы яктырту баганаларын, жәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре терәкләрән алыштырганда әлеге конструкцияләр өч тәүлек дөвамында сүтеп алынырга һәм челтәр хужалары тарафыннан чыгарьылган булырга тиеш.

Тышкы яктырту баганаларын чыгару юллардагы терәк хужасы тарафыннан кичөкмәстән башкарыла, калган территорияләрдә - мондый кирәклек ачыкланган мизгелдән (демонтаж) бер тәүлек эчендә башкарыла.

70.Ут баганалары һәм жәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре терәкләрөндә урнашкан барлык элементларның һәм объектларның төзөк һәм куркынычсыз торьшы һәм тышкы кыяфәте өчен әлеге терәкләрнең милөкчөсө (хужасы) жавап бирә.

71.Үткәргөчләрнең текә ярлары, терәк, изоляторлар булган очракта тышкы яктырту жайланмаларыннан файдалану рөхсәт ителми.

Тышкы яктырту жайланмалары эшендә электр чыбыкларын өзү яки терәкләрне зарарлау белән бәйлө житөшсөзлөкләрне ачыклаганнан соң кичөкмәстән бетерергә кирәк.

72.Чыбыкларны һәм кабельләрне челтәрлөргә һәм тышкы яктырту жайланмаларына үз белдегө белән тоташтыру һәм тоташтыру рөхсәт ителми.

73.Тышкы яктырту объектлары яки тышкы яктырту чаралары белән жиһазландырылган объектларның милөкчөлөрө (хужалары), шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хөзмәт күрсәтүчө оешмалар бурычлы:

73.1.урамнарны, юлларны тиөшенчә яктыртуны, терәкләр һәм яктырткычларның, яктырту жайланмаларының сыйфатын күзәтеп торьрга,

бозылган яки зыян күргән очракта үз вакытында ремонт ясарга;

73.2. билгеләнгән тәртип нигезендә утны кабызуны һәм сүндерүне күзәтеп торырга;

73.3. тышкы яктыртуны урнаштыру, тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү кагыйдәләрен үтәргә;

73.4. тышкы яктырту фонарьларын вакытында алыштыру зарур.

74. Тротуарларда урнашкан мачталар һәм тышкы яктырту баганалары һәм жәмәгать транспортының контакт челтәре тирәсен жыештырган өчен җаваплылык тротуарларны жыештырган өчен җаваплы затларга йөкләнә.

Трансформатор һәм бүлү подстанцияләренә, автомат режимда (хезмәт күрсәтүче персоналдан башка) эшләнүче башка инженерлык корылмаларына яқын-тирә территорияләренә жыештыру өчен җаваплылык әлегә объектлар булган территория хужаларына йөкләнә.

Кече архитектура формаларының эчтәлегә

75. Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәү элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү жайланмалары, су жайланмалары, муниципаль җиһазлар, авыл җирлегә территориясендә коммуналь-көнкреш һәм техник жайланмалар керә.

76. Кече архитектура рәвешләрен карап тоту бирелгән җир кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә җир кишәрлекләре хокукына ия булучылар тарафыннан гамәлгә ашырыла - муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлегә төр эшләренә башкаруга конкурс откан оешма белән килешү нигезендә вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

77. Кече архитектура формалары хужалары бурычлы:

77.1. үз эченә кече архитектура формалары чисталыкта һәм исправном торышы;

77.2. язгы чорда кече архитектура формаларын планлы тикшерү, аларны иске буядан, ржавчинадан, юдырту, буяу, шулай ук ватылган элементларны алмаштырырга;

77.3. кышкы чорда кече архитектура формаларын, шулай ук аларга кардан һәм боздан яқын килү юлларын чистарту;

77.4. өслекле комлыклар ясау, комлыкларда комны елга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә алмаштыру;

77.5. балалар, спорт, хужалык мәйданчыкларының һәм ял мәйданчыкларының конструктив элементларының ныклыгы, ышанычлылыгы һәм иминлегә таләпләренә туры килүен күзәтеп торырга;

77.6. фонтаннар эшләгән чорда су өслеген көн саен чүп-чардан арындырырга.

78. Рөхсәт ителми:

78.1. кече архитектура формаларын тиешенчә файдаланмаса (балалар уен мәйданчыкларындагы өлкәннәр ялын, спорт мәйданчыкларындагы киём киптерү һ. б.);

78.2. кече архитектура формаларында теләсә нинди Мәгълүмати-басма продукцияне эләргә һәм ябыштырырга;

78.3. ватарга һәм повреждать кече архитектура формалары һәм аларның

конструктив элементлары;
78.4.фонтаннарда коенырга.

Стационар булмаган объектларны карап тоту

79.Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән тәртиптә урнаштыру схемасы буенча гамәлгә ашырыла.

80.Жир кишәрлеген арендауа килешүе вакыты чыккач, стационар булмаган объект арендау тарафыннан сүтелергә, ә жир участогы азат ителгән һәм беренчел халәткә китерелгән булырга тиеш.

81.Стационар булмаган объектларның милекчеләре булган юридик һәм физик затлар бурычлы:

81.1. аларны ремонтлау һәм буау. Ремонт тышкы кыяфәтне һәм проект документлары белән билгеләнгән төсләр чишелешен исәпкә алып башкарылырга тиеш;

81.2. яшел утыртмаларның, газоннарның, бордюрлы ташның, кече архитектура формаларының (алар булганда)сакланышын күзәтү;

81.3. стационар булмаган объектлар янында урналар урнаштырырга, чүплекләренә көн дәвамында калдыклардан арындырырга, эмма тәүлегенә бер тапкырдан да ким булмаган санда чүплекләренә елга бер тапкыр буауа кирәк.

82. Рөхсәт ителми:

82.1. стационар булмаган объектларга проектларда каралмаган корылмалар, козыреклар, навеслар һәм башка конструкцияләр төзү;

82.2. стационар булмаган объектлар янында сәүдә-суыткыч жиһазларын урнаштыру;

82.3. стационар булмаган объектлар янында һәм аларның түбәләрендә таралар, товарлар, детальләр, көнкүреш һәм житештерү характерындагы башка предметларны складлау, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатлары өчен куллану;

82.4. стационар булмаган объектлар арасындагы янгынга каршы аермаларны жиһазлар, калдыклар белән тәмин итү;

82.5. метрополитенның вестибюльләре һәм станцияләре козыркалары астында, биналар аркаларында, газоннарда, майданчыкларда (балалар, ял, спорт, транспорт тукталышларында), су үткәргеч һәм канализация челтәрләренә, труба үткәргечләренә сак зонасында, шулай ук метрополитенның техник корылмаларына кадәр 10 м, вентиляция шахталарына кадәр - 25 м, торақ бина тәрәзәләренә кадәр, сәүдә предприятиеләре витринасына кадәр - 20 м, агач төпләренә кадәр - 3 м.

Төзелеш эшләрен башкару урыннарын карап тоту

83.Яңа Кенәр авыл жирлегә үзәгенә тышкы бизәлешә, шулай ук «Яңа Кенәр авыл жирлегә» муниципаль берәмлегә территориясендә биналарның интерьерларын рәсмиләштерү, торақ йортларны, социаль-коммуналь объектларны, социаль-коммуналь объектларны төзү, реконструкцияләү, капитал ремонтлау, төзекләндерү, Яңа Кенәр авыл жирлегә үзәгенә тышкы бизәлешә, шулай ук биналар интерьерларын рәсмиләштерү шәһәр төзелешә эшчәнлегә турындагы

законнар нигезендә башкарылырга тиеш

84.Төзелеш майданчыкларын һәм алар янәшәсендәге территорияләрне карап тоту, ремонт, төзелеш һәм башка төр эшләр тәмамланганнан соң төзекләндерүне торгызу төзүче өстенә йөкләнә.

Төзелеп бетмәгән төзелеш объектларын карап тоту, әлеге Кагыйдәләреннән таләпләрен үтәп, төзүчегә йөкләнә.

85. Төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләр башлангыч алдыннан, шулай ук төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләрне башкару чорында кирәк:

85.1.Башкарма комитетның хокук актлары таләпләренә туры китереп, төзелеш майданы территориясенен бөтен периметры буенча типлаштырылган койма урнаштыру;

85.2.төзелеш майданчыгы коймаларының гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлыгын, эксплуатацион куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;

85.3.төзелеш майданчыгы коймаларының тиешле техник торышын, аның чисталыгын күзәтеп торырга, вакытында пычрактан, кардан, боздан, Мәгълүмати-басма продукциядән һәм граффити;

85.4.төзелеш майданы территориясенә кергәндә, гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирүче төзелеш объектының мәгълүмати щитын урнаштыру һәм аны тиешле хәлдә тоту;

85.5. җәяүлеләр өчен вакытлыча тротуарлар урнаштыруны тәэмин итәргә;

85.6.төзелеш майданы периметры буенча тышкы яктыртуны тәэмин итү;

85.7.төзелеш майданына илтүче юлларны, майдан эчендәге юлларны һәм чыгу урыннарында транспорт чараларының көпчәкләрен чистарту яки юдыру пунктларын, урамнарның (юлларның) йөрү өлешенә пычрак һәм чүп-чар чыгаруга юл куймый торган юллар белән җиһазландырырга.;

85.8. автомобиль транспорты хәрәкәте маршрутын (10 тоннадан артык) юлларның һәм юлларның сакланышын тәэмин итүче төзелеш майданчыгына керүче подъездларда ябык циклдагы йөк автотранспорты хәрәкәте маршрутын Килештерү (10 тоннадан артык);

85.9.төзелеш майданчыгы территориясендә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыклары җыю өчен контейнерлар һәм (яки) бункерлар булуны тәэмин итәргә;

85.10.төзелеш майданчыгынан каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын билгеләнгән тәртиптә чыгаруны оештыруны тәэмин итәргә;

85.11. төзелеш майданчыгы территориясеннән чистартылган һәм калдыклар булмаган карны билгеләнгән тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарда чыгаруны тәэмин итәргә;

85.12.төзелеш майданы территориясен, аңа керү юлларын һәм тротуарларны, пычрактан, чүп-чардан, кардан, боздан көн саен җыештыруны тәэмин итәргә (кыш, җәй);

85.13.эшләр башкарганда гамәлдәге җир асты инженерлык коммуникацияләрен, тышкы яктырту челтәрләрен, яшел үсентеләрне һәм кече архитектура формаларын саклауны тәэмин итәргә.

86. Төзелеш һәм (яки) ремонт эшләрен үткөрү чорында әлеге Кагыйдәләреннән таләпләрен үтәргә, шулай ук эш вакытында җимерелгән һәм

жимерелгән юл өслекләрен, яшел үсентеләрне, газоннарны, тротуарларны, кабымлыклар, кече архитектура формаларын торгызырга кирәк.

87.Төзелеш материаллары, жиһазлар, автотранспорт һәм күчмә механизмнар, ярдәмче бүлмәләр, эшчеләр һәм хезмәткәрләрне вакытлыча урнаштыру өчен көнкүреш вагончылары, төзелеш калдыкларының транспорт партияләрен вакытлыча саклау һәм туплау урыннары төзелеш оешмалары проекты нигезендә төзелеш майданчылары чикләрендә урнаштырыла.

88. Рөхсәт ителми:

88.1.гражданның шәхси һәм иҗтимагый иминлеген тәмин итү белән бәйлә коткару, авария-торгызу һәм башка кичектергесез эшләрдән тыш, 23.00 сәгатьтән 7.00 сәгатькә кадәр, тынлыкны бозу белән бәйлә төзелеш, ремонт, төяү-бушату һәм башка эшләрне оештыру һәм үткәру;

88.2.Башкарма комитетның тиешле рөхсәтеннән (күрсәтмәләреннән) башка юлларның һәм тротуарларның машиналар йөрү өлешен тарайту яки ябу;

88.3.чүп-чарны яндырырга һәм төзелеш калдыклары утильләштерергә.

Жирләү урыннарын карап тоту

89.Жирләү урыннарын этик, санитар һәм экологик таләпләр нигезендә карап тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән жирләү урыннарын карап тоту кагыйдәләре нигезендә гамәлгә ашырыла.

90.Жирләү урыннарын санитар тәртиптә тоту муниципаль заказны урнаштыру нәтиҗәләре буенча әлеге төр эшләрне үткәру буенча конкурс откан махсушлаштырылган оешма башкара.

91.Жирләү урыннарын карап тотуга карата таләпләр:

91.1.зиратлардагы жәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Урны территорияләрендә жәмәгать бәдрәфләре булырга тиеш чистартылган;

91.2.зираттагы чүп-чар контейнерлары һәм чүп савытлары чистартылырга тиеш. Калдыклар тупланган очракта, 3 көнгә кимендә бер тапкыр чыгарылырга тиеш;

91.3.агач утыртмаларының авария хәлендә булуы да рөхсәт ителми. Авария хәлендәге агач үсентеләре ачыкланган мизгелдән бер тәүлек эчендә сүтелергә тиеш;

91.4.шәхесләре куелмаган каберләр яки үлгәннәрнең каберләре пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, холмик һәм кабер белән жиһазландырылырга тиеш.

92.Кышкы чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

92.1.зиратларның үзәк юллары, керү юллары, тротуарлар кинәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз катламнары булмаган килеш тигез кар өеме булу рөхсәт ителә;

92.2.үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар бозлавыкка каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юл һәм тротуарларның машиналар йөрү өлешен кар явудан соң ук эшкәртү башланырга тиеш;

92.3.иң беренче чиратта кар чыгару, боз өю һәм Үзәк һәм керү юлларыннан кар-боз муниципаль берәмлекләрен бетерү зарур;

92.4. жәяүлеләр жирләү урыннарында бозлавыкка каршы материаллар

куллану, юллардан чистартылган кар һәм бозны каберләргә, газоннарға, куакларға туплау рөхсәт ителми.

93. Жәйге чорда жирләү урыннарын карап тоту үзенчәлекләре:

93.1.үзәк юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм жирләү урыннарында башка территорияләр төрле пычрактан чистартылырга тиеш;

93.2.яшел үсентеләрне санитар кисү, агач-куак үсемлекләрен чүп-чардан арындыру чаралары ел саен үткәрелергә тиеш.

94.Күмелү урынын, кабер өстендәге корылманы (хачлар, һәйкәлләр, плитәләр, склепалар һ.б.) карау, чәчәкләр һәм декоратив куаклар утырту, аны Колумбиядә карау ире(ай), туганнары, вафат булган затның законлы вәкиле яки мәжбүри санитар таләпләрне үтәп башка зат тарафыннан башкарыла.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышларын карап тоту

95.Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышларын карап тоту (алга таба - стоянка) гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре, шулай ук әлеге Кагыйдәләр нигезендә стоянканы урнаштыру өчен бирелгән жир кишәрлегенә (алга таба-хужасы) ия була.

96. Хужалары бурычлы:

96.1.тукталышларның бөтен периметры буенча койма урнаштыру, ул механик йогынтыларга һәм тышкы мохит йогынтысына тотрыклы булырга тиеш;

96.2.коймаларның тиешле техник торышын, аларның чисталыгын күзәтеп торырга, пычрактан, кардан, боздан, Мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартырга;

96.3.тукталыш территорияләрендә һәм тукталышларга якин территорияләрдә материаллар, комплектланган транспортны, төрле конструкцияләрне саклау, саклауга юл куймаска;

96.4.тукталышлар территориясен утның тигез бүленешен тәмин итүче тышкы яктырту белән жиһазландырырга, гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләрнең таләпләренә туры килә торган;

96.5. проектта каралмаган башка капитал һәм вакытлыча биналар, корылмалар, сәүдә павильоннары, киоск, элмәчләр һ. б. төзү тукталышлары территорияләрендә рөхсәт ителми.;

96.6.ягулык-майлау материалларына ия булган автомобильләрне юу һәм автомобильләр стоянкасына юл куймаска;

96.7.территорияләрне санитар һәм янгынга каршы кагыйдәләрне үтәү белән тотарга.

96.8. автостоянканың урнашу урынын һәм хезмәт күрсәтүне билгели торган махсус, шулай ук гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә туры килә торган тамга белән каты өслекле стоянкага керү юлларын жиһазландырырга;

Жирлек территориясен бәйрәмчә бизәү

97.Жирлек территориясен бәйрәмчә бизәү дәүләт һәм башка бәйрәмнәр, истәлекле вакыйгалар белән бәйле чаралар үткәрү чорында башкарыла.

Бәйрәм бизәлеше дәүләт һәм муниципаль флагларны, лозунгларны,

гирляндаларны, панноларны, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, трибуналар, эстрада урнаштыруны, шулай ук бэйрәм иллюминациясе урнаштыруны үз эченә ала.

Бэйрәм бизәлеше элементларын ясаганда һәм урнаштырганда юл хәрәкәтен көйләүнең техник чараларын төшерергә, жимерергә һәм аларның күрүчәнлеген начарайтырга рөхсәт ителми.

IV. Яңа Кенәр авыл жирлегә " муниципаль берәмлеге территориясен жыештыру тәртібе, төзекләндерү эшләре исемлеген һәм аларны вакыт-вакыт үтәүне дә кертеп

"Яңа Кенәр авыл жирлегә" муниципаль берәмлеге территориясен жыештыру һәм карап тотуга карата гомуми таләпләр

98. Предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар, шулай ук шәхси торак йортларның хужалары һәм кулланучылары гомуми файдаланудагы территорияләрнең пычрануына юл куймаска тиеш.

99. Жирлек территориясен жыештыру һәм карап тоту " Яңа Кенәр авыл жирлегә»муниципаль берәмлеге башкарма комитеты тарафыннан башкарыла:

- 1) жәйге чорда-15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;
- 2) кышкы чорда - 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.

Күрсәтелгән срокларга, һава шартларына карап, Башкарма комитет тарафыннан төзәтмәләр кертелергә мөмкин.

100.Жирлек территориясен жыештыру эшләре үткәрү юлы белән башкарыла:

- 1) жирлек территориясен карап тоту, жыештыру буенча системалы эшләр;
- 2) Башкарма комитетның хокукый актлары нигезендә бердәм массакуләм чаралар (өмәләр).

101.Авыл жирлегә территориясен жәйге чорда чистарту, чистарту, су сибү, себерү, себерү, жирлекне карап тоту буенча башка эшләрне башкару юлы белән жирлек территориясенен пычрануын һәм тузанлануын киметү максаты белән башкарыла һәм үз эченә ала:

101.1.ясалма өслекле территорияләрне себерү (коры һава шартларында су сибү), урам-юл челтәре объектларының тузанын һәм юл катламнарын юдыру һәм ясалма өслекле, яңгыр канализациясе белән тәэмин ителгән башка территорияләр. Юл катламнарын, майданнарны, тротуарларны һәм ясалма өслекле башка территорияләрне юу катламның бөтен килегенә башкарыла;

101.2.яңгыр канализациясе рәшәткәләрен чистарту;

101.3.барлык территорияләрдән чүп жыю;

101.4.ел саен, 1 июньгә кадәр, кече архитектура формаларын, бакча һәм урам жиһазларын, чүплекләрен, спорт һәм балалар майданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

101.5.гомуми файдаланудагы территорияләрдә, чикләнгән территорияләрдән һәм махсус билгеләнештәге яшелләндерелгән территорияләрдән тыш, үләнне (үлән биеклегә 15 см дан артык булганда) вакытында чабу һәм тәүлек дәвамында чабылган үләнне жыештыру;

101.6.листопад чорында-тәүлегенә бер тапкыр коелган яфракларны жыю һәм

чыгару;

101.7. 8.00 сэгатькэ төгэллэnergэ тиешле сэүдэ объектлары, оешмалар һәм предприятияелэр янындагы территориялэрне, шул исэптэн автотранспортны кую урыннарын жыештыру;

101.8. лотокларны бордюр янында юдырганнан соң чүп-чардан арындыру.

102. Жыелган чүп-чар, смета, яфраклар, чабылган үлэн, ботаклар билгелэнгән талэплэргэ туры китереп чыгарылырга тиеш.

103. Территориялэрне жыештыру өчен жаваплы оешмалар яфраклардан коелган яфракларны урам һәм юл буйларындагы газоннардан чыгаралар.

Яфракларны агачларның һәм куакларның бер өлешенэ кушу тыела, моннан тыш, жылылык сөючэн үсемлеклэр жылыну очракарынан тыш.

104. Гомуми файдалану территориясен кышкы чорда жыештыру үз эченэ ала:

104.1. юл катламнарын һәм тротуарларны кардан, боздан һәм чүп-чардан чистарту;

104.2. тайгаклык яки бозлавык барлыкка килгэндэ-жэяүлелэр зоналары комы, баскычлар сибү, юл катламнарын бозлавыкка каршы материал белэн эшкэртү;

104.3. язгы чорда-карның йомшаруы һәм кар суларын чыгаруны оештыру.

105. «Арча шэһэре» муниципаль берэмлегендэ урнашкан хужалык итүче субъектларга элэге хужалык субъектлары файдалана торган территориялэрне кар һәм боздан үз вакытында чистарту буенча жаваплылык йөклэнэ.

106. Авыл жирлеге территориясендэ башкарыла торган урып-жыю эшлэренэң технологиясе һәм режимнары һава шартларына карамастан, Транспорт чараларының һәм жэяүлелэрнең тоткарлыксыз хэрэкэтен тээмин итэргэ тиеш.

107. Жэяүлелэр тротуарларын, жир өсте кичүлэрэн, баскычларны кышкы чорда чистарту үзенчэлэклэре:

107.1. жэяүлелэр тротуарлары, жир өсте кичүлэре, баскычлар күрсэтэлгэн корылмаларның жэяүлелэр өлешенэң бөтен киңлегендэ кардан чистартылырга тиеш.

107.2. интенсив кар яву чорында жэяүлелэр тротуарлары, баскычлар бозлавыкка каршы материаллар белэн эшкэртелэргэ һәм чистартылырга тиеш;

107.3. бозлавыкка каршы материаллар белэн беренче чиратта баскычлар, аннан тротуарлар эшкэртелэ.

Бозлавыкка каршы материаллар белэн эшкэртү вакыты тайгылыш табылганнан соң дүрт сэгатытэн артмаска тиеш;

107.4. калдыклар һәм химик реагентлар белэн пычранмаган, газонга яки бу максатлар өчен алдан билгелэнгэн урыннарга, яшел үсентелэр сакланган һәм Кар сулар агуны тээмин иткэн очракта, коры кар өю рөхсэт ителэ.

108. Жирлек территориясендэ рөхсэт ителми:

108.1. урамнарда, мэйданнарда, яшеллеккэ ия участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм башка гомуми файдаланудагы территориялэрдэ чүп-чардан арындыру;

108.2. гамэлдэге законнар нигезендэ бүлөп бирелгэн жирлэу урыннарыннан читтэ гомуми файдалану территориялэрендэ мемориаль кабер корылмалары (истэлекле Корылмалар, киртэлэр) билгелэргэ;

108.3. элэге максатлар өчен каралмаган урыннарда, шул исэптэн муниципаль

жәмәгать транспорты маршрутларының соңгы пунктларында, салонны юу, чистарту һәм транспорт чараларына техник хезмәт күрсәтү;

108.4. биналарны һәм корылмаларны төзекләндерү элементлары, һәйкәлләр, мемориаль такталар, агачлар, куаклар, кече архитектура формалары һәм башка төзекләндерү элементларын жиһазлау һәм жиһазлау, шулай ук аларны үз белдеге белән үзгәртеп корырга, үзгәртеп корырга һәм үзгәртеп корырга;

108.5. язулар, рәсемнәр ясау, Мәгълүмати-басма продукцияне ябыштыру һәм эләү, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, стена, баганалар, коймалар (коймалар) һәм әлеге максатлар өчен каралган башка объектларда граффити алып бару;

108.6. бирелгән жиһаз киһәрлекләре чикләре һәм (яки) киртәләре чикләреннән читтә күчмәсез милекне саклау һәм саклау;

108.7. тротуарларда, газоннарда, юлларда сәүдә әйберләрен, сәнәгать товарларын һәм башка сәүдә предметларын урнаштыру һәм складлау;

108.8. тиешле булмаган урыннарда кар өю;

108.9. тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, Корылмалар һәм башка жайланмалар ярдәмендә юлларны һәм тротуарларны үз белдеге белән ябарга.

109. Шәһәр территориясендә моның өчен билгеләнгән урыннардан читтә калдыклар (чүп-чар, кар, грунт һ.б.) ташланган очракта, мондый хокук бозуларга юл куйган затлар ачыкланган бозуларны 10 көннән дә артмаска тиеш.

110. Санкцияләnmәгән урыннарда калдыклар урнаштырган затлар үз хисабына әлеге территорияне жыештырырга һәм чистартырга, ә кирәк булганда жиһаз киһәрлеген рекултивацияләргә тиеш.

20 тәүлек дәвамында рөхсәтсез урында калдыклар урнаштыручы зат ачыкланмаган очракта, калдыкларны бетерү һәм санкцияләnmәгән чүплекләр территорияләрен рекултивацияләү әлеге территорияне жыештырган өчен җаваплы оешмалар (яисә калдыкларны чыгаручы махсус оешма (әгәр бу төр хезмәт күрсәтү килешүдә каралган булса) тарафыннан башкарыла.

111. Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектә булган жиһаз киһәрлекләрендә (территорияләрдә) табиғый барлыкка килгән чүплекләргә бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Жиһаз әһәмияттәге автомобиль юлларын жыештыру

112. Жиһаз әһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба - юлларны) чистарту машиналар йөрү өлешен, тротуарларны, парковкаларны (парковка кесәләрен), жәмәгать транспортын көтү тукталышларын, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүп-чардан, кардан һәм боздан даими чистарту буенча чаралар комплексын үз эченә ала.

113. Язгы-жәйге чорда юлларны юу, су сибү, тузанны бетерү, себерү һ. б. үз эченә ала.

Көзге-кышкы чорда юлларны жыештыру, кар һәм боздан чистарту, пычрак, ком-тоз катнашмасы белән юллар салу, тротуарларны коры ком белән суюны күздә тоту.

114. Юл йөрү өлешен, көзге һәм резерв полосаларын, лоток зоналарын,

юлларны көндөз 8.00 дән 21.00 гә кадәр, ә магистральләрне һәм транспортның интенсив хәрәкәте булган урамнарны төнгә сәгать 23.00 дән 7.00 гә кадәр себерү (алдан увлажнение) башкарыла.

115. Юлның бөтен киңлегендә, майданнарның ясалма катламнарында, магистральләрдә, урамнарда һәм юлларда, ясалма юл корылмаларында, аерым трамвай юлларын юу төнгә (23.00 дән 7.00 гә кадәр) һәм көндөзгә (7.00 дән 23.00 гә кадәр) вакыт аралыгында башкарыла.

Машиналар йөрү өлешен юганда, су агымы смета һәм чүп-чарны тротуарларга, газоннарга, жәмәгать транспортын көтү тукталышларына, якин урнашкан биналарның фасадларына, сәүдә объектларына һ. б. чүп-чар ташлау рөхсәт ителми.

Әсә көннәрдә (һава температурасы 25 °С дан югарырак булганда) машиналар йөрү өлешенә су сибү 12.00 дән 16.00 сәгатькә кадәр ике сәгать интервал белән башкарыла.

116. Юл буенда урнашкан чүплекләренә көнгә бер тапкырдан да ким түгел, тукталыш майданчыкларында - көнгә ике тапкыр чистарталар.

117. Жәмәгать транспортын көтү павильоннары тузылмаска, буялмаган һәм юылган булырга тиеш, санкцияләnmәгән Мәгълүмати-басма продукциядән, граффити чистартылган. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

118. Аерым элементлар буенча юлларны жәйге жыештыруга таләпләр:

118.1. машиналар йөрү өлешен бөтен киңлеккә төрле пычратулардан һәм юдыртудан тулысынча чистартылырга тиеш. Жәйга салу линияләре белән билгеләнгән төп, резерв полосалар ком һәм вак чүп-чардан даими чистартылырга тиеш;

118.2 ике метрлы лоток зоналары грунт-ком нанослары һәм пычрату булырга тиеш түгел. Махсус машиналарның эш цикллари арасында ком кисәкләре һәм төрле вак-төяк чүп-чар белән зур булмаган пычрану рөхсәт ителә;

118.3. юл кырылары зур габаритлы калдыклардан һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш;

119. Юлларны кышкы жыештыру буенча таләпләр:

119.1. кышкы чорда юлларны жыештыру үз эченә ала:

1) кардан һәм юл йөрү өлешенән, жәмәгать транспортын көтү тукталышларынан чистарту, юу, карны юып китү һәм кар чыгару;;

2) юл йөрү өлешен, тротуарларны, жәмәгать транспортын көтү тукталышларын бозлавыкка каршы материаллар белән кар ява башлаганнан бирле һәм бозлавык барлыкка килгәндә эшкәртү;;

119.2. юлларны, тротуарларны, парковкаларны (парковкаларны), жәмәгать транспортын көтү тукталышларын кардан чистарту кар катламы куелганнан бирле даими рәвештә башкарылырга тиеш;

119.3. юлларның машиналар йөрү өлешен механикалаштырылган ысул белән (урып-жыю техникасы комплекслари) жыештырганда һәм Кар түшәмнәре барлыкка килгәндә, жәяүлеләр кичүе урыннарында, парковкалар (парковка кесәләре), жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, юлларда хәрәкәт итәргә кирәк;

119.4. юлның машиналар йөрү өлешенән һәм алар янәшәсендәгә

тротуарлардан чистартыла торган кар киң урамнарда, майданнарда һәм проспектларда, юл читендәге юлларда, калган урамнарда - юлның өске өлешенә (машиналар йөрү өлешенә киңлегенә карап - урамның бер яки ике яғыннан) хәрәкәт ителә һәм Валда формалаша.

Юл чатларында, жәмәгать транспорты тукталышларында, жәяүлеләр кичү урыннарында, яңгыр кабул итү коелары урнашкан урыннарда кар көртләре чистартыла: киселештә-чатның киңлегендә, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында-уырту майданчыгы озынлыгында, жәяүлеләр кичү урыннарында-кичү киңлеге, әмма 5 метрдан да ким булмаган санда, яңгыр кабул итү коелары урнашкан урыннарда-1,5 м. га кадәр.

Кар валының киңлеге 2 метрдан артмаска тиеш;

119.5. карны чыгару, беренче чиратта, күперләрдән һәм юлүткәргечләрдән, жәмәгать транспортының маршрут хәрәкәте булган тар урамнардан, пассажир транспорты тукталышларынан һәм жәяүлеләр һәм транспорт чаралары жыелган башка урыннардан башкарыла;

119.6. кар яуганда юлларның йөрү өлешенән кар эретү станцияләренә яисә билгеләнгән тәртиптә килештерелгән махсус билгеләнгән урыннарда чыгарылырга тиеш.

Кар эретү станцияләре яки махсус бирелгән урыннар керү юллары, яктырту, көнкүреш бүлмәләре һәм киртәләр белән жиһазландырылачак;

119.7. юлларны жыештырганда тышкы яктырту баганаларын, терәк щиткаларын, идарә шкафларын һәм башка корылмаларны, агачларны, куакларны, шулай ук машиналар йөрү өлеше буйлап карны механикалаштырып жыештырганда яшел үсентеләрнең сакланышын тәэмин итәргә кирәк.

120. Экстремаль шартларда юлларны чистарту өчен вәкаләтле орган тарафыннан авария хәлендәге эш планы әзерләнәргә тиеш, ул юлларны жыештыру буенча чаралар комплексын күздә тотта.

121. Рөхсәт ителми:

121.1. тротуарларга, юлларның һәм юлларның йөрү өлешенә кар, боз, квартал эчендәге юллардан, ишегалды территорияләренән, предприятие, оешма территорияләренән, төзелеш майданчыкларынан, сәүдә объектларынан чистартылган боз, 8.00 сәгәткә соң, шулай ук юл йөрү өлешен жыештыручы зат белән килешү булмаганда хәрәкәт итәргә яисә хәрәкәт итәргә;;

121.2. тротуарларда, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка жәяүлеләр зоналарында һәм яшел үсентеләр булган территорияләрдә техник тоз һәм сыек хлорлы кальций кулланырга;

121.3. ком-тоз катнашмалары белән пычранган карны, шулай ук бозны газоннарда, чәчәк түтәлләренә, куакларга һәм башка яшел үсентеләргә роторлы күчерү һәм күчерү;;

121.4. билгеләнгән тәртиптә килешмәгән урыннарда кар чыгарырга һәм сакларга;

121.5. формалаштырырга кар валы:

1) юллар һәм урамнар киселешләрендә бер дәрәжәдә һәм өчпочмак зонасында тимер юл кичүләре янында.;

- 2) жәмәгать транспортын көтү тукталышларынан 20 м якынарак;
- 3) югары бордюр белән тәэмин ителгән юл участкаларында;;
- 4) тротуарларда;
- 5) якындагы территорияләргә керү юлында;

121.6. юлларга автотранспортның көпчөкләре белән грунт чыгару;

121.7. грунт, чүп-чар, төзелеш материаллары, жиңел тара, агачларны брезент белән капламыйча яисә юлларны пычратмый торган башка материал белән ташу, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм измәләрен (шул исәптән цемент-ком эремәсе, известь, бетон катнашмалары), аларны юлга, тротуар, юл читенә яки юл янындагы газон полосасына су керү мөмкинлеген булдырмый торган чаралар күрмичә генә транспортлау.

Урып-жыю, санитар тоту һәм төзекләндерү кешеләр күпләп ял итү һәм ял итү урыннары

122. Кешеләр күпләп ял итү һәм ял итү урыннарына керә:

1) майданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, жирлек урманнарында оештырылган ял урыннары, пляжлар;

2) актив ял һәм тамаша чаралары урыннары - стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә майданчыклары һ. б.;

3) сәүдә объектлары территорияләре (вакляп сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вакляп сату чөлтәре объектлары комплекслары), жәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнештәге, көнкүреш хезмәте күрсәтү объектлары территорияләре;

4) административ һәм ижтимагый биналар, учреждениеләр янындагы территорияләр.

123. Паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын һәм гомуми кулланылыштагы башка территорияләргә жыештыру:

123.1. майданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын жыештыру 23.00 сәгәткә 8.00 сәгәткә кадәр башкарылырга тиеш. Көндөз патрульле жыештыру һәм калдыклар белән тулган чүпкөләрне һәм чүп-чар жыю урыннарын чистарту эшләре башкарыла;

123.2. кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял зоналарында юлларны чистартканда, химик реагентлар булмаган вакытлыча кар өю рөхсәт ителә.

124. Пляжларны жыештыру һәм санитар тоту:

124.1. пляжны төп жыештыру аның ябылганнан соң башкарыла һәм ярны, чишенү-чишенү бүлмәләрен, яшел зонаны, жыештыруны һәм бәдрәфләрне дезинфекцияләүне үз эченә ала. Көндөз патрульле жыештыру һәм калдыклар белән тулган чүпкөләрне һәм чүп-чар жыю урыннарын чистарту эшләре бара.

Каты көнкүреш калдыкларын чыгару көн саен 8.00 сәгәткә кадәр башкарыла;

124.2. пляж территориясә чүп савытлары белән жиһазландырыла. Чүпкөләр арасында ара 40 метрдан артмаска тиеш;

124.3. пляжлар жәмәгать бәдрәфләре белән жиһазландырылачак. Жәмәгать бәдрәфеннән коену урынына кадәр ераклык 50 м һәм 200 метрдан да ким булмаска

тиеш.;

124.4. Пляж комының өске катламын йомшарту, чүп-чарны, башка калдыкларны бетерү һәм алга таба комны тигезләү көн саен башкарылырга тиеш;

124.5. су коену өчен билгеләнгән урыннарда киёмнәрне юу һәм хайваннарны коену тыела.

125. Каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү төземичә пляж ачу рөхсәт ителми.

126. Ваклап сату базарларын жыештыру һәм санитар тоту:

126.1. ваклап сату базарлары территорияләре (алга таба - базар) төзекләндерелергә, бәдрәфләр, хужалык һәм контейнер майданчыклары, контейнерлар һәм чүп савытлары белән жиһазландырылырга, каты өслекләр һәм яңгыр һәм кар суларын агызу өчен уклоннар булырга, шулай ук су һәм канализация булырга тиеш;

126.2. базар территориясен һәм якин-тирә территорияне төп жыештыру анын ябылганнан соң башкарыла. Көндөз каты көнкүреш калдыклары белән тулган чүп-чарларны патрульле жыештыру һәм чистарту эшләре алып барыла;

126.3. жәйге чорда базар территориясендә атна саен дымлы жыештыру үткәрелә;

126.4. базар территориясе 40 кв. м. майданга бер чүп савытыннан чыгып урналар белән жиһазландырыла, өстәвенә, алар арасындагы ара линия буенча 10 метрдан артмаска тиеш.;

127. Базар территориясендә урнашкан сәүдә һәм көнкүреш хезмәте күрсәтү оешмалары, киосклар, сәүдә палаткалары һәм павильоннар эшчәнлеге, каты көнкүреш калдыкларын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү төземичә рөхсәт ителми.

128. Сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларын жыештыру һәм санитар тоту:

128.1. сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектлары территорияләрен тулысынча жыештыру тәүлегенә ике тапкырдан да ким түгел (иртән һәм кичен). Көндөз патрульле жыештыру һәм калдыклар белән тулган чүплекләргә һәм чүп-чар жыю урыннарын чистарту эшләре башкарыла;

128.2. сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларына керү юлында кимендә ике урна билгеләнә;

128.3. вакытлыча урам сәүдәсе урыннарында 10 радиуста территорияләр жыештырыла.;

128.4. калдыкларны чыгару тәэмин ителә.

129. Башка сәүдә майданчыклары, стационар булмаган вак-төяк челтәре, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектлар территорияләрен жыештыру, аларны ябканнан соң, елның жылы вакытында мәжбүри рәвештә су сибеп башкарыла. Агымдагы урып-жыю көн дәвамында башкарыла. Көн саен каты көнкүреш калдыкларын чыгару тәэмин ителә.

130. Кешеләр күпләп ял итү һәм ял итү урыннарын төзекләндерү:

130.1. кешеләр күпләп ял итә һәм ял итә торган урыннар территориясендә төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә каты өслек төрләре (плитка куәте яки асфальт рәвешендә), өслекләргә бәйләү элементлары, яшелләндерү,

эскәмияләр, чүп-чар өчен кече контейнерлар, урам техник жиһазлары, яктырту жиһазлары, архитектура-декоратив яктырту жиһазлары, авыл жирлеге мәғлүматын йөртүчеләр, яшелләндерү участкаларын саклау элементлары (металл коймалар, махсус капламалар төрләре һ. б.) керә;

130.2. пляжлардан тыш, кешеләр күпләп ял итә һәм ял итә торган урыннарның барлык территорияләре дә каты өслеккә ия булырга тиеш.;

130.3. кешеләр күпләп ял итә һәм ял итә торган урыннар территорияләрендә яшелләндерү участкаларын чәчәк түтәлләре, газоннар, ялгыз, төркөмләп, рядовой утыртмалар, вертикаль, многояруслы, мобиль яшелләндерү формалары рәвешендә проектларга кирәк;

130.4. кешеләр күпләп ял итә торган урыннар бәдрәфләрне урнаштыру һәм карап тотуга куелган таләпләрне үтәү белән жиһазландырылган һәм эшли торган бәдрәф бүлмәләре белән тәэмин ителергә тиеш;

130.5. пычрану буенча фонтаннар, буалар, елга ярлары, ял итү һәм кешеләр күпләп була торган урыннар территорияләрендә чистартылырга тиеш.;

130.6.массакуләм чаралар үткәргәндә, аларны оештыручылар чараны үткәру урынын жыештыруны һәм төзекләндерүне тәэмин итәргә тиеш. Чараны үткәру урынын жыештыру һәм төзекләндерү эшләрен торгызу тәртибе билгеләнгән тәртиптә чараны үткәругә тиешле рөхсәт алу стадиясендә билгеләнә.

131. Кешеләр күпләп ял итә һәм ял итә торган урыннар территорияләрендә рөхсәт ителми:

131.1.моның өчен билгеләнмәгән урыннарда савытларны һәм сәүдә жиһазларын сакларга, складларга;

131.2.территорияне житештерү һәм куллану калдыклары белән пычрату;

131.3.автотранспорт чараларын юарга һәм ремонтларга, файдаланылган ягулык-майлау сыекчаларын агызырга;

131.4.автостоянкалар, гаражлар, аттракционнар урнаштыру, билгеләнгән тәртипне бозып реклама конструкцияләре урнаштыру;

131.5.газоннарга, табигый һәм ясалма яшелләндерү объектларына зыян китерү;

131.6.повреждать кече архитектура формалары һәм перемещать аларны билгеләнгән урыннар;

131.7. өстәлләрдә һәм эскәмияләрдә утыру;

131.8.сыек азык-төлек калдыкларын, сатуратор жайланмаларыннан су, куас һәм сыра цистерналарыннан су, тротуарларга, газоннарга һәм жирлек юлларына агызу;

131.9. автотранспорт чараларын законсыз рәвештә стоянкалар оештыру;

131.10.стационар булмаган объектларны үз белдеге белән урнаштыру;

131.11.тротуарларның асфальт-бетон катламын, якин-тирә яшел зоналарның һәм территорияләрне төзекләндерүнең башка элементларының бөтенлеген бозарга;

131.12. территориядә сәүдә-суыткыч жиһазларын урнаштыру;

131.13.халыктан каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен билгеләнгән контейнерларга (бункерларга), идарәче оешмалар белән каты көнкүреш калдыкларын жыю өчен контейнерлар (бункерлар) урнаштыру турында шартнамә булмаса, каты көнкүреш калдыкларын контейнерларга (бункерларга) куярга;

131.14.тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, Корьлмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру юлы белән тротуарларны үз белдеге белән ябарга;

131.15.товарны сәүдә объектннан читтә урнаштыру;

131.16.учак кабызырга, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткәрергә, мангалларны һәм башка жайланмаларны ачык ут ярдәмендә Жылылык белән эшкәртү өчен кулланырга.

Күп фатирлы йортның йорт яны территориясен жыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

132. Йорт яны территориясен жыештыру:

132.1. урып-жыю түбәндәге эзлеклектә үткәрелергә тиеш: тротуарларны, жәяүлеләр юлларын (бозлавык һәм тайгаклык очрагында - ком сибү), э аннары - ишегалды территорияләрен жыештыру;

132.2. кар чистартудан тыш жыештыру 8.00 сәгатькә кадәр башкарыла.

Машиналар тизлеге сәгатенә 4 километрга кадәр булганда, көндезге вакытта механикалаштырылган жыештыруны үткәрергә рөхсәт ителә.

133. Жәйге жыештыру:

133.1. йорт яны территорияләрен жәйге жыештыру: юу, юу яки су сиптерү, махсус машиналар ярдәмендә - күбесенчә иртә, иртәнге, соң, кичке, сәгатьләрдә башкарылырга тиеш;

133.2. тротуарларны ачык тротуарларда гына юарга кирәк, турыдан-туры агым полосасы белән чикләнә, һәм биналардан урамның машиналар йөрү өлешенә таба юнәлештә.;

133.3. көннең эссе вакытында тротуарларга су сибү зарур булган саен, эмма тәүлегенә кимендә ике тапкыр башкарылырга тиеш.

134. Кышкы жыештыру:

134.1. түбәләрдә туплана торган кар вакытында жиргә ташланырга һәм агынты полосага Күчәргә, э киң тротуарларда - валларга жыелырга тиеш;

134.2. жыештырыла торган кар тротуарлардан машиналар йөри торган өлешкә - түшәм полосасына, э ишегалларында-жыелу урыннарына хәрәкәт итәргә тиеш;

134.3. квартал эчендәге юллардан күчерелгән карны борт ташына параллель рәвештә урнашкан өмәләргә һәм валларга салырга яки юл буенда, кагыйдә буларак, роторлы кар чистарткычлар урнаштырырга кирәк;

134.4. киңлеге 6 м дан артык булган тротуарларда, газоннар белән урамнарның машиналар йөрү өлешенән аерып, карны алга таба бетерү өчен, тротуар уртасына чыгарырга рөхсәт ителә;

134.5. карны вал һәм өемнәргә салу эшләре кар яву тәмамланганнан соң алты сәгатьтән дә соңга калмыйча тротуарларда, э калган территорияләрдә 12 сәгатьтән дә соңга калмыйча төгәлләнергә тиеш;

134.6. ком-тоз катнашмалары белән пычранмаган карны, ишегалларында, квартал эчендәге юлларда, газоннарда һәм буш территорияләрдә, жәяүлеләрнең ирекле хәрәкәтенә һәм автотранспортны йөртүгә комачауламаган буш территорияләрдә, яшел үсентеләрне һәм Кар суларны саклауны тәэмин иткәндә,

чүп-чар ташлау рөхсәт ителә;

134.7. тротуарларны һәм квартал эчендәге юлларны кулдан чистартканда кар тулысынча, кырый астына жыелырга тиеш. Камилләштерелгән өслекләр булмаганда, карны хәрәкәт астында чистартырга кирәк, аны алга таба тыгызлау өчен кар катламы калдырырга кирәк;

134.8. тайгаклык барлыкка килгән очракта, ком-тоз катнашмасы белән юл катламнарын эшкәртү бүлүчеләр ярдәмендә 0,2-0,3 кг/м нормасы буенча башкарылырга тиеш;

134.9. боз барлыкка килгәннән соң йомшартылган агачлар ачык грунтка, агачларга яки газоннарга элэгүгә юл куймыйча, күчерелергә яки каймакларга тиеш.

135. Яз житү белән тормышка ашырыла:

135.1. юдырту һәм чистарту канавок тээмин итү өчен, су агуны урыннарда, анда бу таләп ителә өчен нормаль бүлеп бирү, иске су;

135.2. системалы рәвештә кар суны люкларга һәм яңгыр сулары челтәренен кабул итү коеларына яндыралар;

135.3. ишегалды территорияләрен кар эреп беткәннән соң чүп-чардан, кардан һәм боздан чистарту.

136. Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен (алга таба - йорт яны территориясе) карап тотуны үз эченә ала:

1) даими жыештыру;

2) карау һәм яңгыр кабул итү коелары, дренажлар, лотоклар, жибәрү торбалары люкларын һәм рәшәткәләрен ремонтлау һәм чистарту;;

3) инженерлык челтәрләренен күзәтү коеларына, яңгыр су белән тээмин итү чыганакларына (гидрантларга, сулыкларга һ. б.) киртәләрсез керү мөмкинлеген тээмин итү.;

4) Катты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны жыю һәм чыгару;

5) яшелләндерү һәм карау өчен гамәлдәге яшел үсентеләр;

6) кече архитектура формаларын карап тоту, агымдагы һәм капитал ремонтлау.

137. Барлык төр калдыклар су үткәрә торган су өслеге булган контейнер майданчыкларына куела торган контейнерларга һәм бункерларга, каты көнкүреш калдыклары жыелу нормаларына туры китереп, тиешле күләмдә жыелырга тиеш.

138. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданныр бурычлы:

138.1. йорт яны территорияләрендә чисталык һәм тәртип сакларга;

138.2. каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны бары тик махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус майданчыкларга гына урнаштырырга кирәк.

139. Идарәче оешмалар тээмин итәргә тиеш:

139.1. 8.00 гә кадәр йорт яны территорияләрен жыештыру һәм көн дэвамында-чисталыкны саклау;

139.2. каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар, ә махсуслаштырылган биналарда - моннан тыш, сыек көнкүреш калдыклары өчен жыентыклар да урнаштыру;

139.3. расланган график нигезендә каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны чыгару;

139.4.контейнерлар (бункерлар) һәм контейнер майданчыклары, аларга керү юлларының чисталыгы һәм төзеклеге;

139.5.подъездларга керү юллары янында чүп-чар өчен чүплекләр урнаштыру, эскәмияләр кую һәм аларны вакытында чистарту;

139.6. территорияне сезонлы эксплуатацияләүгә әзерләү, шул исәптән су агуны тәэмин итү өчен канавкаларны юдырту һәм чистарту, кар суларын люкларга һәм яңгыр суларын кабул итү коеларына системалы рәвештә яндыру, кар эреп беткәннән соң территорияне чистарту һәм башка кирәкле эшләрне башкару;

139.7.ком-тозлы һәм (яки) бозлавыкка каршы махсус катнашмалар белән эшкәртү;

139.8.яшел үсентеләрне һәм газоннарны саклау һәм квалификацияле карау;

139.9.тышкы яктырту чараларын төзек хәлдә тоту һәм аларны караңгылык башлану белән кертү.

140. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

140.1. яфракларны, теләсә нинди төр калдыкларны һәм чүп-чарны яндыру;

140.2. эчке киём, киём-салым, келәмнәр һәм башка предметларны хужалык майданыннан читтә элгә;

140.3. контейнер майданчыкларына керү юлларын пычрату;

140.4. урам һәм юлларның машиналар йөрү өлешендә, тротуарларда, газоннарда һәм яшел зоналарда контейнерлар (бункерлар) урнаштыру;

140.5. билгеләнгән тәртипне бозып йорт яны территорияләренең коймаларын үз белдеге белән билгеләргә;

140.6. үз белдеге белән йорт корылмалары төзәргә;

140.7. йорт яны территориясен металл лом, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллар, шлак, көл һәм башка житештерү һәм куллану калдыклары белән пычратырга, тараны сакларга һәм сакларга.;

140.8. чүп-чарны түгәргә, чүп-чарны ташларга;

140.9. автотранспорт чараларын түләүле куюны оештырырга;

140.10.тимер-бетон блоklar, баганалар, киртәләр, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар ярдәмендә квартал эчендәге юлларны үз белдеге белән ябарга;

140.11.автомашиналарны юу, ягулык һәм майлар сливу, тавыш сигналларын, тормозларны һәм двигательләрне жайга салу;

140.12.кешеләр сәләмәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эшләр башкару;

140.13.сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләрен, шул исәптән палаткалар, киосклар, лареклар, мини-базарлар, павильоннар, жәйге кафелар, житештерү объектлары, вак-төяк автомобильләр, көнкүреш техникасы, аяк киёме ремонтлау предприятиеләре, шулай ук кунакханәдән тыш, автостоянкалар урнаштырырга;

140.14.йорт яны территориясенә ишегалды эчендәге йөрү буенча транзит хәрәкәтен тормышка ашыру;

140.15.учак кабызырга, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткәргә, мангалларны һәм башка жайланмаларны ачык ут ярдәмендә Жылылык белән эшкәртү өчен кулланырга.

141. Идарэче оешмалар тээмин итэргэ тиеш:

141.1. яшел утыртмаларның сакланышы;

141.2. жэйге вакытта һәм коры һавада газоннар, чөчөклэр, агачлар һәм куаклар сибү;

141.3. төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, боз сколлары һ. б. газоннарның сакланышы һәм бөтенлеге һ. б.;

141.4. агач һәм куаклар утырту, юллар челтэрен үзгэртү һәм жиһазлар урнаштыру белэн бергэ, агротехник шартларны үтэп, билгелэнгэн тэртиптэ килештерелгэн проектлар буенча гына планлаштырыла.

142. Йорт яны территориясен төзөклэндерү:

территориясе һэр йорт, кагыйдэ буларак, ия булырга тиеш:

1) эчке киём киптерү, киём-салым, келэмнэр һәм йорт эйлэнеше эйберлэрен чистарту өчен хужалык майданчыгы;

2) өлкәннэр өчен ял майданчыгы;

3) балалар өчен уен һәм спорт майданчыклары, яшеллэндерү һәм балаларның жэйге һәм кышкы ялы өчен кече архитектура формаларының кирэкле жиһазлары белэн.

143. Эгэр участок территориясенэ күләме мөмкинлек бирсэ, участок чиклэрендэ этлэрне йөртү өчен майданчык урнаштырылырга мөмкин.

144. Йорт подъездлары каршындагы майданчыклар, юл йөрү һәм жэяүлелэр юллары каты өслеккэ ия булырга тиеш. Каты өслеклэрне урнаштырганда кар һәм янгыр суларын ирекле агу мөмкинлеге каралырга тиеш.

145. Күп фатирлы йортлар, биналар һәм корылмалар тирэсендэге барлык коймалар һәм коймалар төзөк хэлдэ булырга, чиста һәм буялган булырга тиеш.

146. Торак йортларга кертелгэн жэмэгать өчен билгелэнгэн бүлмэлэргэ йортның торак өлешеннэн изоляциялэнгэн керү ишеклэре булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспорт стоянкасы ишегалды территориясеннэн читтэ урнашырга тиеш.

147. Жэмэгать өчен билгелэнгэн биналарга тэрэзалэр һәм фатирларга керү урыннары урнашкан торак йорт ишегалды ягыннан материаллар, продукция йөклэү рөхсэт ителми. Тэрэзалэре булмаган торак йортларның, жир асты тоннельлэреннэн яки ябык дебаркадерлардан, юллар ягыннан йөклэнешне башкарырга кирэк.

148. Транспорт чараларын квартал эчендэге территориялэрдэ урнаштыру кешелэрнең тоткарлыксыз хэрэкэтен, шулай ук урып-жыю һәм махсус техника белэн тээмин итэргэ тиеш.

V. территорияне төзөклэндерү элементларына талэплэр

149. Территорияне төзөклэндерүнең аерылгысыз компоненты булган территорияне төзөклэндерү элементлары булу гамэлдэге закон талэплэренэ туры китереп проект документларында эшлэнергэ һәм каралырга тиеш.

Мэдэни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияне төзөклэндерү элементларына проект документлары мэдэни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм дэүлэт тарафыннан саклау өлкэсендэ вэкалэтле органнар белэн килештерелэ.

Территорияне озак яки даими файдаланудагы стационар төзеклэндерү элементлары аларны кулдан күчерү мөмкинлеген булдырмас өчен беркетелергә тиеш.

150. Төзеклэндерү элементларын карап тоту, аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен дә кертеп, төзеклэндерү элементлары хужалары башкара.

Яшеллэндерү

151. Яшел үсентеләр территорияне төзеклэндерүнең мәжбүри элементы булып тора.

Төзеклэндерү эшләрен башкарганда гамәлдәге яшел үсентеләрне максималь рәвештә саклап калу зарур.

152. Жирлек территориясендә ике төрле яшеллэндерү кулланылырга мөмкин: стационар - үсемлекләр грунтка утырту һәм мобиль - үсемлекләр утырту, махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазоннар һ.б.) утырту.

Стационар һәм мобиль яшеллэндерү архитектура-ландшафт объектлары (газон, бакчалар, чәчәкләр, куаклар һәм агачлар белән майданчыклар һ.б.) булдыру өчен рельефның табигый һәм ясалма элементларында, түбәләрдә, фасадларда (вертикаль яшеллэндерү), биналар һәм корылмаларның фасадларында (вертикаль яшеллэндерү) кулланыла.

153. Яшеллэндерү объектларын карап тоту - ул яшел үсентеләрне һәм яшеллэндерелгән территорияләрне төзеклэндерү элементлары белән карау, зур булмаган деформацияләрне һәм күләмле корылмаларның конструктив элементларына зыян китерү, шулай ук жәйге һәм кышкы вакытта күчмә кече формаларны жыештыру.

154. Яшеллэндерү объектларында эшләр башкаруга карата таләпләр:

154.1. яшеллэндерү объектлары янындагы төзелеш майданчыкларын оештырганда проектта билгеләнгән яшел үсентеләрнең бөтенлеген саклау буенча чаралар күрергә кирәк, алар Түбән һәм киң түбәләрне киртәләп алу, агач кәүсәләрен саклау, куак куакларның ташларын бәйләү, юллар һәм транспорт чаралары стоянкалары янында урнашкан жир кишәрлекләренә гравий салу һәм башка техника белән туфракны тыгызлауны кисәтү максатларында саклана.;

154.2. территорияне вертикаль планлаштыру, жир асты коммуникацияләрен салу, юлларны, юлларны, юлларны һәм тротуарларны төзеклэндерү яшеллэндерү алдыннан төгәлләнергә тиеш;

154.3. туфрак катламын бозу белән бәйле ремонт, төзелеш һәм башка эшләр башкарганда туфракның уңдырышлы катламын алырга һәм сакларга кирәк. Югарыда күрсәтелгән эшләрне башкару тәмамланганнан соң, бозылган жир участкаларын һәм үсентеләрне яңадан торгызырга кирәк. Торгызу эшләре проектында каралырга тиеш;

154.4. яфракларны һәм үләнне жыеп алырга кирәк кучи белән последующим компостированием яки удалением билгеләнгән тәртиптә.

155. Яшел үсентеләр хужалары бурычлы:

155.1. яшел үсентеләр сакланышын һәм квалификацияле карауны тәмин итәргә;

155.2. жәйге чорда коры һава шартларында газоннарга, чәчәкләргә, агачларга

һәм куакларга су сибүне тәэмин итү;

155.3.газоннарның сакланышын һәм бөтенлеген тәэмин итү;

155.4. агачлар һәм куаклар утырту һәм яңадан утырту, шулай ук юл, майданчыклар, газоннар челтәрләренә планлаштырылышын үзгәртү жирле үзидарә башкарма органы белән килештерелгән проектлар буенча гына башкарырга мөмкин;

155.5. яшелләндерү объектларында сулыклар булганда аларны чистартырга һәм аларны 10 елга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә чистартырга кирәк;

156. Яшелләндерелгән территорияләрдә рөхсәт ителми:

156.1.урнаштыру төзелеш, моннан тыш, билгеләнгән тәэмин итү, аларның функцияләрен һәм хезмәт күрсәтү;

156.2.агач һәм куакларны үз бөлдегә белән утырту һәм кисү, газон һәм чәчәк түтәлләрен юк итү;

156.3. бакчалар, скверлар, мемориаль зоналар газоннарында, гомуми кулланылыштагы яшелләндерү объектлары булган бульварларда ял итү һәм уеннар өчен хәрәкәт итәргә, урнашырга;

156.4. чаңгы һәм чаналарда шуу өчен махсус билгеләнгән урыннардан тыш яшелләндерү объектларында шуу;

156.5.агачларга һәм башка яшеллеккә гамаки, таганнар, турниклар, киём киптерү өчен баулар, агачларга реклама һәм мәгълүмати щитлар һәм табличкалар, реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән чыгарма конструкцияләр, объектларга хәрәкәт юнәлешенә күрсәткечләр, афишалар, белдерүләр, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмат белән тәэмин итү чаралары, баганалардан, коймалардан, реклама щитларыннан, электр үткәргечләрдән, лампалардан, колонкалардан өземтәләр;

156.6.стационар булмаган объектларны, шулай ук юл сервисы объектларын урнаштырырга, шул исәптән, вакытына карамастан, автостоянкалар һәм парковка урнаштырырга.;

156.7.төзелеш һәм башка материаллар, калдыклар, чүп-чар, бозлавыкка каршы материаллар һәм башка зарарлы матдәләр, шулай ук ком һәм бозлавыкка каршы реагентлар белән пычратылган кар, боз сколлары өю;

156.8. бакчаларга казу;

156.9. йорт хайваннарын газоннарда һәм чәчәк кибетләрендә йөртү;

156.10. сжигать листья, үлән, ботаклар, шулай ук гамәлгә ашырырга, аларны смета бу лоток һәм башка су үткәрү җайланмалары;

156.11. чүп-чарны газоннарда ташларга;

156.12.учак кабызырга, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткәрергә, мангалларны һәм башка җайланмаларны ачык ут ярдәмендә Жылылык белән эшкәртү өчен кулланырга;

156.13.нарезать агачлар табу өчен СОК, сумала, наносите аларга башка механические җәрәхәтләр;

156.14. житештерү һәм куллану калдыкларын, шул исәптән автомобиль покрышкаларын, территорияне төзекләндерү, шәһәр территориясендә клумбалар оештыру өчен кулланырга;

156.15. күпшөлүк чөчөклөр билэгән жир кишәрлекләреннән карны чыгарырга, шулай ук кардан суыкка чыдам үсемлекләр утырту белән шөгылләнүче участокларны кардан сакларга. ;

156.16. шәһәр территорияләрендә, санитар таләпләр югары булган урыннардан тыш, агач кәүсәләрен агарту (чүп контейнерларына, жәмәгать бәдрәфләренә якын булу һ. б.);

156.17. яшелләнделгән территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, чүп савытларын, балалар һәм спорт жиһазларын бозарга;

156.18. агачларның тамырларын кәүсәдән 1,5 метр ераклыкта ачыкларга һәм агач муенларын жир яки төзелеш калдыклары белән күмәргә.

Коймалар

157. Коймалар урнаштыру төзекләндерү өчен өстәмә элемент булып тора.

158. Коймалар төрле:

1) билгеләү (декоратив, яклау, аларның ярашуы);

2) биеклектә (Түбән - 1,0 м, урта - 1,1-1,7 м, югары - 1,8-3,0 м);

3) материал төре (металл, тимер-бетон һ. б.);

4) караш өчен проницаемосты дәрәжәсе (үтә күренмәле, саңгыраулар);

5) стационарлык дәрәжәләре (даими, вакытлы, күчмә) һәм башка киртәләр.

Коймаларны проектлау аларның урнашуына һәм гамәлдәге дәүләт стандартлары, сертификацияләнгән эшләнмәләр каталоглары, шәхси проектлау проектлары нигезендә башкарыла.

159. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен киртәләү элге территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеш регламентлары нигезендә башкарылырга тиеш.

Жәмәгать, торак, рекреацион билгеләнештәге территорияләрдә чуқрак һәм тимер-бетон коймаларны проектлау рөхсәт ителми.

Сәнгәт, махсус территорияләр коймалары декоратив тимер-бетон панельләрдән эшләнәргә мөмкин.

Урта һәм югары төр коймаларны проеклаганда жир асты корымалары белән кисешкән урыннарда ремонт яки төзелеш эшләре башкарырга мөмкинлек бирүче киртәләр конструкцияләре карала.

Интенсив жәяүлеләр хәрәкәте зоналарында яисә төзелеш һәм реконструкция эшләре башкару зоналарында агачлар үсә, саклауның башка төрләре булмаганда, 0,9 м һәм аннан да күбрәк диаметрлы, яше, агач тоқымына һәм башка характеристикаларга карап, 0,8 м диаметрлы саклагыч өстәл киртәләрен күздә тотарга кирәк.

Мәйданчык

160. Жирлек территориясендә балалар уеннары, өлкәннәр ялы, спорт белән шөгылләнү, чүп-чар жыю урыннары урнаштыру, этләргә урамда йөртү һәм дрессировкалау, автомобиль кую урыннары бар.

Теркәлгән мәдәни мирас һәйкәлләренен һәм аеруча саклана торган табигать территорияләре зоналарының сак зоналары чикләрендә мәйданчыкларны

урнаштыру һэйкәлләрне саклау, табигатьтән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау буенча вәкаләтле органнар белән килештерергә киңәш ителә.

Йорт яны территорияләре, кагыйдә буларак, балалар өчен уен һәм спорт майданчыклары белән тәмин ителергә тиеш. Майданчыклар төзек һәм имгәнү куркынычы булган инвентарь белән тәмин ителергә тиеш.

Балалар майданчыклары

161. Балалар майданчыклары төрле яшь төркемнәре өчен аерым майданчыклар рәвешендә оештырыла, төрле яшьтәге мәнфәгатьләр буенча зоналаштырылган комплекслы уен майданчыклары буларак оештырыла.

Балалар майданчыгындагы территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: йомшак катлам төрләре, майдан өслеген газон белән бәйләү элементлары, яшелләндерү, уен жиһазлары, эскәмияләр һәм чүп савытлары, яктырту жиһазлары.

Торак йортлар һәм жәмәгать биналары тәрәзәләреннән мәктәпкәчә яшьтәге балалар майданчыклары чикләренә кадәр ераклык - 10 м, кече һәм урта мәктәп яшендәге 20 м, комплекслы уен майданчыклары - 40 м, спорт-уен комплекслары - 100 м дан да ким булмаска тиеш.

Балалар өчен уен майданчыклары контейнер майданчыкларыннан кимендә 20 м ераклыкта урнашырга тиеш.

162. Балалар майданчыклары тиеш:

162.1. ия планировка өслеге белән засыпкой ком неровностей жәйге вакытта;

162.2. даими рәвештә подметаться һәм смачиваться иртәнге вакытта;

162.3. буялырга, коймалар һәм корымалар буялырга, майданчыкта елга бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә, ә ремонт кирәк булганда гына башкарылырга тиеш;

162.4. транзит жәяүлеләр хәрәкәтеннән, юллардан, борылу майданчыкларыннан, кунак тукталышларыннан, калдыклар өчен контейнерлар урнаштыру өчен майданчыклардан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участкаларыннан изоляцияләнергә тиеш.

Травматизацияне булдырмас өчен майдан территориясендә чыгыш ясаучы тамырлар яки асылмалы Түбән ботаклар, жир өстендәге иске, киселгән жиһазлар (стойкалар, фундаментлар) калдыклары, жиргә тирәнәйтелмәгән металл тыкшынулар (кагыйдә буларак, турниклар һәм таганнар) булу рөхсәт ителми.

Якын-тирә территорияләрне реконструкцияләгәндә балалар майданчыклары территориясендә эшләр алып бару һәм төзелеш материалларын туплау рөхсәт ителми.

Яктырту жиһазлары, кагыйдә буларак, майданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшләргә тиеш.

2,5 м биеклектә яктырту жиһазларын урнаштыру рөхсәт ителми.

Уен жиһазларын урнаштыру куркынычсызлык норматив параметрларын исәпкә алып башкарылырга тиеш.

163. Балалар майданчыкларын карап тоту һәм аларга куркынычсызлыкны тәмин итү өчен җаваплылык аларны эксплуатацияләүче затларга йөкләнә.

Спорт майданчыклары

164. Спорт майданчыклары халыкның барлык яшь төркемнәрендә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнү өчен билгеләнгән.

Спорт майданчыгында территорияне төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегенә йомшак яки газон капламасы төрләре (Жәйге чорда), спорт жиһазлары керә.

Спорт майданчыклары яшелләнделә һәм чөлтәрле коймалар белән әйләндереп алына. Яшелләндерү майданчык периметры буенча урнаштырыла, вертикаль яшелләндерү кулланырга мөмкин. Койманың биеклеге-2,5 - 3 м, берберсенә кушылган урыннарда-1,2 м. биеклектә.

Спорт жиһазлары спорт, физкультура майданчыкларында яки рекреацияләр составында махсус жиһазландырылган жәяүлеләр коммуникацияләрендә (Сәләмәтлек сукмаклары) урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлар рәвешендәге спорт жиһазлары завод тарафыннан житештерелгән, шулай ук махсус эшкәртелгән өслектәге бүрәнәләрдән һәм борыслардан эшләнгән булырга мөмкин.

Урнаштырганда сертификацияләнгән жиһаз каталогларына таянырга кирәк.

Ял майданчыклары

165. Торак төзелеше территориясендә өлкәннәр өчен тынлы ял һәм өстәл уеннары өчен билгеләнгән ял майданчыкларын оештыру мөмкин. Торак йорт тәрәзәләреннән тынлы ял итү майданчыклары чигенә кадәр ара-10 метрдан да ким булмаска тиеш, тавышлы өстәл уеннары майданчыклары - 25 метрдан да ким булмаска тиеш.

Ял майданчыгында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге гадәттә түбәндәгеләрне үз эченә ала: каты өслек төрләре, майдан өслеген газон белән бәйләү элементлары, яшелләндерү, ял өчен эскәмияләр, эскәмияләр һәм өстәлләр, чүп савытлары (кимендә һәр скамьяның бер өлешендә), яктырту жиһазлары.

Майданчыкны каплау плитка куәте рәвешендә проектларга киңәш ителә. Ял итү майданчыкларын һәм балалар майданчыкларын бергә кушып, балалар уеннары зонасында каты өслек урнаштырырга киңәш ителми.

Парклар территорияләрендә чирәмдә ял итү өчен майданчыклар-лужайкалар оештырылырга мөмкин.

Автостоянкалар майданчыклары

166. Жирлек территориясендә түбәндәге автостоянкалар урнаштырыла:кыска вакытлы һәм озак вакытлы автомобильләр саклау.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы Саклау участогында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: каты өслек төрләре, өслекләр бәйләнеше элементлары, киртәләр, чүп-чар өчен кече контейнерлар, яктырту жиһазлары, мәгълүмат жиһазлары (күрсәткечләр).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участкаларына керү юллары жәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән кисешергә тиеш түгел.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы аша транзит юлларын оештыру рөхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы калган территориядән кимендә 3 м киңлектәге яшел үсентеләр белән изоляцияләнергә мөмкин.

Кече архитектура формалары

167. Кече архитектура формаларын урнаштыру "төзекләндерү" бүлеге нигезендә, биналар һәм корылмаларны төзү, реконструкцияләү һәм капитал ремонтлау, шулай ук төзекләндерү проектлары яки эскиз тәкъдимнәре нигезендә гамәлгә ашырыла.

Кече архитектура формаларын проектлаганда һәм сайлаганда сертификацияләнгән эшләнмәләр каталогларыннан файдаланырга киңеш ителә. Тарихи төзелеш зоналары, жирлекнең үзәк үзәге, күп функцияле үзәкләр һәм зоналар өчен кече архитектура формалары индивидуаль проект эшләнмәләре нигезендә проектаньрга тиеш.

168. Кече архитектура формаларына карата төп таләпләр булып тора:

168.1. архитектура һәм Ландшафтлы тирәлекнең, территорияне төзекләндерү элементларының характерына туры килүе;

168.2. материалларның югары декоратив һәм эксплуатацион сыйфаты, аларны озак вакыт дәвамында, тышкы мохит йогынтысын исәпкә алып, саклап калу;

168.3. конструкциянең ныклыгы, ышанычлылыгы, иминлеге.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары

169. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары.

169.1. Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан чиста булырга тиеш.

Тышкы мәгълүмат чаралары, учреждениеләр такталарыннан һәм режим таблицаларыннан тыш, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспорт нигезендә һәм аның нигезендә урнаштырыла һәм эксплуатацияләнә.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары хужалары аларның тиешле торышын күзәтеп торырга, тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын урнаштыру урыннарын вакытында ремонтларга һәм җыештырырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын аларга реклама яки мәгълүмати хәбәр урнаштырмыйча урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәгълүмат кырына зыян китерү, шулай ук тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән тәмамлау, беркетү рөхсәт ителми.

Реклама яки мәгълүмати конструкция хужасы өч тәүлек эчендә территорияне төзекләндерергә һәм (яки) фасадның тышкы кыяфәтен торгызырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары булганда, аларның фундамент блогы булырга тиеш демонтажированы белән бергә фундаментным блогы.

Тышкы реклама һәм мәгълүмат чараларын беркеткәндә корылмаларга зыян китерү һәм объектларны бизәү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклыгын һәм тотрыклылыгын киметү рөхсәт ителми.

Тышкы реклама һәм мәгълүматны тиешенчә тотмау, жир кишәрлеген

жыештыру һәм санитар тоту өчен тышкы реклама һәм мәгълүмат урнаштыру чаралары хужалары жаваплы.

169.2. Реклама конструкцияләренә тышкы кыяфәтә һәм урнашу урынына карата таләпләр "реклама турында" 2006 елның 13 мартындагы 38-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

169.3. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чаралары түбәндәге төр булырга мөмкин:

- дивар конструкциясе;
- декоратив панно;
- консоль конструкциясе;
- түбә конструкциясе;
- витрина конструкциясе;
- балалар тактасы;
- режимлы түшәмә;
- модульле конструкция;
- östäl qıyası;
- щитовая конструкция;
- флаг композициясе;
- Махсулаштырылган төзелеш.

169.4. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына карата гомуми таләпләр:

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, эзерләү һәм урнаштыру Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният ядкярләре), аларны саклау һәм куллану турында Россия Федерациясе законнары таләпләре һәм нормалары таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш;

Тышкы мәгълүмат чаралары турында мәгълүмат Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы закон таләпләрен үтәү белән урнаштырылырга тиеш;

Ике һәм аннан да күбрәк тел кулланылган очракта текстларның эчтәлегә һәм техник бизелешә буенча охшаш булырга тиеш, дәрәс һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш;

169.4.1. Мәгълүмати конструкция хужасы куркынычсызлык кагыйдәләрен теләсә нинди бозу, шулай ук мәгълүмат конструкцияләрен монтажлау һәм эксплуатацияләү шартларын бозган вакытта төзек булмау һәм авария хәлләре өчен жаваплы.

169.4.2. Тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру рөхсәт ителми:

1) күпфатирлы торак йортларның фасадларында:

- торак урыннар чикләрендә, беренче һәм икенче катлар арасында урнашкан конструкцияләрдән тыш, турыдан-туры биләп торган торак булмаган бина өстендә;

- торак йортның габаритларында урнашкан торак булмаган биналарның чикләре аның чикләреннән 1,5 метрга һәм мәгълүмат конструкциясен урнаштыручы зат биләгән, беренче һәм икенче катлар арасында урнашкан конструкцияләрдән тыш, турыдан-туры биләп торган торак булмаган бинадан тыш;

- әлегә Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, тәрәзә һәм ишек проемнарын, шулай ук витражларны һәм витриналарны, шул исәптән встроено-

- янкорма биналарында тулы яки өлешчә каплау рәвешендә;;
- әгәр бу керү төркеменен проект тәкъдиме белән каралмаган булса, лоджий, балконнар киртәләү конструкцияләрендә;
- 2) торак булмаган бина фасадларында:
- биш катлы биналарда вертикаль консоль конструкцияләр;
  - вертикаль тәртиптә урнашкан дивар конструкцияләре;
  - икенче каттагы тәрәзәләрнен Түбән дәрәжәсеннән, әлеге Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш;
- 3) искәрмә;
- 4) керү төркемнәре фризларында, козырекларында:
- бер ишек булганда бер конструкциядән артык;
  - яктылык тартмалары, фон конструкцияләре рәвешендә, керү ишеге булган керү төркеме фризында урнаштырылганнардан тыш;
- 5) мәдәни мирас объектларында, тарихи биналарда төзелеш датасы белән 1959 елга кадәр:
- фон конструкцияләре, яктылык тартмалары, динамик конструкцияләр;
  - кулланып мерцающего света;
  - архитектура фоны белән ярашмый торган төсләргә бай һәм контрастлы карарда;
- 6) гомуми майданы 400 кв. метрдан артык булган административ-офис, сәүдә, мәдәни-күңел ачу, спорт объектларында, мондый объект проектында каралмаган;
- 7) аерым торучы конструкцияләр рәвешендә индивидуаль яки күпфатирлы торак йортлар территорияләрендә;
- 8) әлеге Кагыйдәләрдә каралган очраклардан тыш, биналарда суперграфиканы яба һәм яба торган проемаларны, витрин, тәрәзәләр, тәрәзәләр пыяласы, архитектура детальләре һәм декоратив-сәнгать бизәлеше, суперграфиканы ябу, ябу; ябу; ябу; ябу; ябу; ябу; ябу; ябу;;
- 9) фасадның архитектура үзенчәлекләрен исәпкә алмыйча. Биналарның фасадларында тышкы мәгълүмат чараларын урнаштыру вариантлары әлеге Кагыйдәләргә кушылта белән билгеләнә;
- 10) эркерларда, колонналарда, пилястрларда, балконнарда;
- 11) мемориаль такталардан 2,0 м ераклыкта;
- 12) адреслы атрибутиканы ябучы (урам исемнәре һәм йорт номерлары күрсәткечләре);
- 13) 2 каттан артык биеклектәге саңгырау торчаларда;
- 14) банк операцияләрен башкаручы оешмалар өчен автозаправка станцияләрендә, щит, витрин, консоль конструкцияләреннән тыш, декоратив панно-модульле конструкцияләрдән, шулай ук стелалар рәвешендәге конструкцияләрдән тыш, мәгълүмат алмаштырылган мәгълүмат белән;
- 15) "Кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль законның 9 статьясы нигезендә мәжбүри булмаган мәгълүматка (оешманың фирма атамасы (атамасы), аның урнашу урыны (адресы) һәм аның эш режимы турында мәгълүмат), шулай ук телефон, сайтлар, электрон почта номерлары, юнәлешләр, товарлар һәм хезмәт күрсәтүләр исемлекләре, биналарны арендау, сату турында

мәгълүматлардан тыш, модуль конструкцияләр, шулай ук Щит һәм витрин конструкцияләреннән тыш, мәгълүмат кырының гомуми майданының 10% тан артыгын үз эченә алган мәгълүматка (модуль);

16) үз эченә алган гына Сурәتلәре башка текстовой мәгълүмат;

17) түгел сочетающихся төс буенча архитектурным фоном фасады;

18) яктырту ачык ысулын кулланып;

19) тукума материалларын, флаг композицияләреннән, шулай ук 6,0 м озынлыктагы ут тартмалары рәвешендәге дивар конструкцияләреннән тыш, житештерүдә куллану белән.;

20) мәгълүмат конструкциясенә бер төрен кулланып дублирующих мәгълүматны, искәrmә:

- Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы закон таләпләрен үтәү нигезендә башкарылган мәгълүмат;

- берничә урам киселешендәге яки ике урам арасындагы территориядә урнашкан бина фасадларының һәркайсында урнашкан мәгълүмат;

автозаправка станцияләре фасадларында урнаштырылган мәгълүмат;

21) төшереп калдырылды;

22) күтәрелгән конструкцияләр, штендерлар рәвешендә;

23) встроенно-пристроенных биналар (тамбурларны да кертеп) түбәнә өске тамгасыннан (парапета, Фриз)югарырак;

24) Арча шәһәренә тарихи территорияләре чикләрендә жемелдәп торган ут куллану.

169.4.3. Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының аерым төрләренә карата таләпләр.

169.4.4. Дивар конструкциясе-диварларның тышкы өслегендә, фризларда, козырекларда, биналар фронтоннарында, керү яки тәрәзәләр өстендә стационар булмаган сәүдә объектларында (витриналар), тәрәзә арасында дивар өслегеннән 0,2 м дан да артмаган арада, фон яки бесфонсыз конструкция, яктылык корылмасында, каркастан, мәгълүмат кырыннан торган мәгълүмат кырыннан, текст мәгълүматыннан, декоратив элементлардан, билгеләрдән, һәм дивар өслегенә турыдан-туры китерелгән яки беркетү элементларынан торган мәгълүмат конструкциясе.

Дивар конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) биеклегә артык 2/3 нче биеклектән простенка арасында тәрәзәләр катлары бина, стационар булмаган сәүдә объекты;

2) биеклегә 1/2 нче биеклектән артык Биеклегә арасында простенка тәрәзәләр арасында бинаның, стационар булмаган сәүдә объекты булганда арочных тәрәзәләр;

3) биеклегә текстовой мәгълүмат артык 2/3 нче биеклектән фриза (шул исәптән встроенных-пристроенных биналар);

4) бер катлы биналарда (шул исәптән встроенно-янкорма биналарында), керү төркемнәрендә, стационар булмаган сәүдә объектларында, ут тартмаларында, фризда урнашкан фон конструкцияләрендә Фриз биеклегеннән ким яисә аннан да күбрәк биеклектән (шул исәптән встроенно-пристроенных биналарда), керү төркемнәрендә, стационар булмаган сәүдә объектларында, ут тартмаларында, фон

конструкцияләрендә урнашкан;

5) биеклегә артык 1/2 нче биеклектән фронтона бинасы, стационар булмаган сәүдә объекты;

6) биеклегә 0,5 м дан артык козырек;

7) озынлыкка 70% нче озынлыгы фасад;

8) беренче кат чикләрендә, биеклегә 0,5 м, озынлыгы 50% артык булган проемалар һәм биеклегә 1,5 м, озынлыгы 50% - тан артык булган почмакларда бушылыкның 50% - тан артыграгы;

9) конструкциянең әлеге кагыйдәләре белән билгеләнгән озынлыгының 50% тан артыграгы озынлыкта башка телләрдә мәгълүмат кулланганда.;

10) төрле телләрдә язылган хәрәфләрнең тәңгәл булмаган күләмен һәм шрифтларын кулланып;

11) беренче, цоколь яки подвал катларының тышкы диварлары өслегендә урнаштырганда, жир дәрәжәсеннән 0,6 м га кадәр түбәнрәк;

12) тоташ пыяла, Фриз, фронтон булмаса, икенче каттан югарырак, моннан тыш, тәрзә арасындагы киңлекнең биеклегә конструкцияне урнаштыру күздә тотыла торган тәрзә киңлегенең ике биеклегеннән артып киткән очрактардан тыш;

13) тоташ пыяла белән урнаштырганда бер конструкциянең икенче каттан югарырак санда;

14) биналарның төп һәм ян фасадларында фон конструкцияләре һәм ут тартмалары, тарихи территорияләр чикләрендә, шәһәр тирәлегә эстетикасына зур таләпләр куелган Казан шәһәре урамнары һәм шәһәр юллары буенча, автомобильләр сату буенча махсулаштырылган объектлардан тыш, урамга чыга торган стационар булмаган сәүдә объектларының (әлеге урамнарны төзүнең алгы линиясен формалаштыручы) фон конструкцияләре һәм яктылык тартмалары рәвешендә;;

15) әлеге Кагыйдәләрдә каралган очрактардан тыш, бер-бер артлы фон конструкцияләре һәм яктылык тартмалары рәвешендә;

16) фон конструкцияләре һәм яктылык тартмалары рәвешендә, өслеге бинаның параллель рәвештә стенасы, стационар булмаган сәүдә объекты, керү төркеме, козырекларда урнашкан.;

17) бинада, стационар булмаган сәүдә объекттында фон конструкцияләре фонының төрле төсләрен кулланып.;

18) беренче яки аннан түбәнрәк проемалар арасында урнаштырганда фон конструкцияләре һәм яктылык тартмалары рәвешендә;

19) алмаштырылган мәгълүмат белән;

20) дивар өслегенә турыдан-туры төшерелгән, биналарның алгы якларында дивар конструкцияләренең башка төрләрән куллануны күздә тоткан рәсемнәр белән;

21) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып;

22) өске кат фронтында, өске катның фризында, рөхсәт (киләштерү) нигезендә билгеләнгән түбә конструкциясе булган очракта, аның гамәлдә булу вакыты чыкмаган, дивар конструкциясе белән бердәм мәгълүмати эчтәлекле түбә конструкциясеннән тыш (бер эшчәнлек турында гомуми мәгълүмат).;

23) биеклегә 0,5 метрдан артык мәдәни мирас объектларында, тарихи

биналарда төзелеш датасы белән 1959 елга кадәр;

24) биекlege 1,0 км Арча шәһәренең тарихи территорияләре чикләрендә;

25) түбәнең яссылыгын бина диварыннан аерып торучы карниз дәрәжәсеннән, карниз дәрәжәсеннән алып Таш түбәсенә кадәр биеклектәге стационар булмаган сәүдә объекттыннан 3,0 м дан да ким булмаган күләмдә аерып торучы карниз дәрәжәсеннән югары.;

26) күләмдә артык бер конструкция югарырак дәрәжәсен карниза, отделяющее түбәсенәң яссылыгын нче Дивары, стационар булмаган сәүдә объекты.

169.4.5. Гомуми мәйданы 1500 кв. метрдан артык булган сәүдә-офис, мәдәни-күңел ачу, житештерү, склад һәм спорт объектлары фасадларында гына урнашкан декоратив панно - мәгълүмат конструкциясе.

Өлеге конструкциянең мәгълүмат кыры каты яки тукыма нигезендә үтәлергә тиеш, мәгълүмат кыры һәм каркас кушылмалары урыннары яшеренергә һәм декоратив бизәлгән якларга (шул исәптән багет, сәнгать декоры элементлары) ия булырга тиеш.

Декоратив панноларны урнаштыру рөхсәт ителми:

1) беренче каттан түбәнрәк;

2) мәдәни мирас объектларында, тарихи биналарда төзелеш датасы белән 1959 елга кадәр;

3) тарихи территорияләр чикләрендә, мәдәни-күңел ачу, спорт билгеләнешендәге объектларның алгы якларында урнашкан, үткәрелә торган чаралар турында мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән корылмалардан тыш;

4) арасында ишек һәм тәрәзә проемами, тыш, витрин;

5) файдаланып, баннерной тукыма башка эчке ут;

6) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып;

7) жир участогы чикләрендә аерым торучы щит конструкцияләре яки мондый конструкцияләрне урнаштыру мөмкинлеге булганда, тарихи территорияләр чикләрендә биналарның алгы якларында.

169.4.6. Консоль конструкциясе-бинаның фасады яссылыгына туры почмак астында урнаштырыла торган мәгълүмати конструкция, стационар булмаган сәүдә объекты почмак участкаларында, кече конструкцияләр рәвешендә дивар өслегенә композицион нигезләре буенча локальләштерелгән.

Консоль конструкцияләрне урнаштыру рөхсәт ителми:

1) биекlege һәм озынлыгы 1,0 м дан артык;

2) биекlege һәм озынлыгы 0,5 м дан артык мәдәни мирас объектларында, тарихи биналарда, төзелеш датасы белән 1959 елга кадәр;

3) фасад өслегеннән 0,2 м арада;

4) бер-берсеннән 10 м ераклыкта;

5) фасад краеннан 0,2 м га һәм жир дәрәжәсеннән 2,5 м га кадәр Түбән Як конструкциясенә кадәр арада;

6) турыдан-туры керү өстендә бинага;

7) тарихи территорияләр чикләрендә урамга чыга торган биналарның фасадларында вертикаль - вертикаль -;

8) мәдәни мирас объектларында, тарихи биналарда металлодекор кулланмыйча, төзелеш датасы белән 1959 елга кадәр;

9) мәгълүматны тапшыруның динамик ысулын кулланып, банк операцияләрэн башкаручы оешмалар өчен консоль конструкцияләрәннән тыш.

169.4.7. Түбә конструкциясе-оешма урнашкан эчке яктылык белән яктыртылган (логотиплар, саннар, билгеләре, сәнгать элементлары), әлеге бинаның гомуми мәйданының 100% ын биләп торган, бинаның яссы түбәсенен (парапет) өске тамгасыннан (конька) югарырак яки бинаның кыек түбәсеннән, стационар булмаган сәүдә объектының өске тамгасыннан (конька) югарырак булган якты хәрәфләр һәм символлар (логотиплар, саннар, билгеләр, нәфис элементлар) рәвешендәгә күләмле мәгълүмат конструкциясе . :

Түбә конструкцияләрэн урнаштыру рөхсәт ителми:

1) текст мәгълүматының биеклеге:

- 0,5 м артык - бер катлы биналар, стационар булмаган сәүдә объектлары өчен;

- 2 - 5 катлы биналар өчен-2,0 м дан артык;

- биеклек буенча чикләүләр юк - төзелеш мәйданы 15 мең кв. метрдан артык булган эре сәүдә үзәкләре биналары өчен.;

2) озынлыгы:

- фасадның турыдан-туры тәмамлануының 1/2 длины, аларга карата алар урнаштырылган;

- фасадның (парапетның)соңгы өлешенен биеклеген алыштырып бетергән вакытта 2/3 длины;

3) күп фатирлы торак йортларда;

4) Россия Федерациясе дәүләт теле һәм Татарстан Республикасы дәүләт телләре турындагы закон таләпләре нигезендә башкарылган мәгълүматтан тыш, стационар булмаган сәүдә объектында бердән артык бинада, стационар булмаган сәүдә объектында бердән артык кеше эшли.;

5) бу бинада эш итү срогы тәмамланмаган рөхсәт нигезендә билгеләнгән очракта, түбә урнаштыру рәвешендәгә реклама конструкциясе булган очракта;

6) әлеге бинада рөхсәт (киләштерү)нигезендә билгеләнгән булганда, аның гамәлдә булу вакыты фронтта, өске катның фризында, түбә конструкциясе белән бердәм мәгълүмат эчтәлегендә берләштерелгән дивар конструкциясеннән тыш, бетмәгән (бер эшчәнлек турында гомуми мәгълүмат).;

7) алмаштырылган мәгълүмат белән;

8) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып;

9) өстәмә символларның (логотиплар, саннар, билгеләр, сәнгать элементларының) 1/3 биеклеге текст мәгълүматының.

169.4.8. Витрина конструкциясе-бинаның фон конструкциясе яки ут тартмасы рәвешендәгә мәгълүмат конструкциясе, витрина остеклениесенен эчке ягынан стационар булмаган сәүдә объектында, тәрәзә проемынан, каркастан, декоратив-оформленные крайлары булган мәгълүмат кырыннан, тәрәзә проемының 1/4 мәйданыннан ким булмаган өлешен биләп торучы элмә элементлардан торган мәгълүмат конструкциясе (биеклеге буенча витрина пыяласы күләменен яртысы һәм озынлыгы буенча витрина пыяласы күләменен яртысы).

Витрин конструкцияләрне урнаштыру рөхсәт ителми:

- 1) майданы 2,0 кв. метрдан ким булган тэрэзэ проемасында;
- 2) витрина остеклениесеннэн витрина конструкциясенә кадәр бүлмә ягыннан 0,15 м дан кимрәк ераклыкта;
- 3) тэрэзә переплетының эгъзаларын исәпкә алмыйча;
- 4) рәвешендә буяу һәм каплау декоративными пленками өслеге пыяла витрин;
- 5) юлы белән алыштыру пыяла витрин световыми коробками;
- 6) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып;
- 7) витрин конструкцияләр арасында 1,5 метрдан ким ераклыкта.

169.4.9. Учреждение тактасы, режим табличкасы - "кулланучылар хокукларын яклау турында" Федераль законның 9 статьясы нигезендә, оешманың фирма атамасы (атамасы), оешманың оештыру-хокукый формасына, индивидуаль эшкуарның урнашу урыны (адресы) һәм эш режимына бәйсез рәвештә, стационар булмаган сәүдә объектында яки киртәләмәдә, төп керүдән уң һәм (яки) сулдан яки турыдан-туры керү төркемнәре тукталышында (режим табличкасы) турында кулланучыларга житкерү өчен билгеләнгән мәгълүмат конструкцияләре.

Учреждениеләр тактасында, режим табличкасында урнаштырылган мәгълүмат Татарстан Республикасының ике дәүләт телендә дә кулланучыларга житкерелергә тиеш.

Рөхсәт ителми урнаштыру учреждение такта, режимной таблички:

- 1) озынлыгы 0,6 м һәм биекlege 0,8 м дан артык (учреждениеләр тактасы);
- 2) озынлыгы 0,4 м һәм биекlege 0,6 м дан артык (режим табличкасы);
- 3) озынлыгы 0,3 м һәм биекlege 0,2 м дан артык (керү төркемнәре остеклениесендә трафарет мөһер ясау ысулы белән урнаштырылган режим табличкасы);
- 4) оештыру-хокукый формасына бәйсез рәвештә, бер оешма өчен икедән артык, бер бинада, стационар булмаган сәүдә объектында, киртәдә бер шәхси эшмәкәр.;
- 5) размеры буенча түгел, материалы буенча, аннан конструкция ясалган;
- 6) трафарет басмасын төшерү методы белән эшләнган керү төркемнәренен (ишекләр) пыяласында бердән артык;
- 7) яктырту кулланып, койма элмәләреннән тыш;
- 8) бөфонсыз конструкцияләр рәвешендә;
- 9) артык ике яктан керү;
- 10) читтән тыш коймалар секциясе;
- 11) төзелеш, үтә күренмәле коймаларда, баскычлар, балконнар, лоджия коймаларында;
- 12) стационар жәмәгать туклануы предприятиеләре каршындагы сезонлы кафеаларның койма конструкцияләрендә;
- 13) мәдәни мирас объектларын, тарихи биналарны 1959 елга кадәр төзү датасы белән, тарихи территорияләр чикләрендә урнашкан, әлегә урамнарны төзүнең алдынгы линиясен формалаштыручы объектларны бүләкләү турында.;
- 14) югарырак дәрәжәдәге коймалар;
- 15) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып.

169.4.10. Модульле конструкция-ул бер бинада оештыру-хокукый

формасына бәйсез рәвештә берничә оешма, шәхси эшмәкәрләр урнашкан очракта, бердәм блокка Берләшкән модульләр рәвешендә кулланыла торган элмә тактаның бер төре.

Модульле конструкция рәвештә урнаштырыла ала:

östäl qısaı;

östäl qısaı;

- элмә такталар, режимлы табличкалар, турыдан-туры керү төркемнәренен остеклениесендә башкарылганнардан тыш;

- эре форматтагы стелалар.

Модуль конструкцияләренә, әлегә пунктта каралган үзенчәлекләренә үтәгәндә, мәгълүмат конструкциясенә тиешле төре өчен билгеләнгән таләпләр тарала.

Модуль конструкцияләренә урнаштыру рөхсәт ителми:

1) биеклеге 6,0 м һәм кимендә 2,0 м (консоль конструкциясе);

2) тарихи территорияләр чикләрендә (консоль конструкциясе) урамга чыга торган биналарның (әлегә урамнарны төзүнең алгы линиясен формалаштыручы) фасадларында;

3) биеклеге биш каттан артык булган биналарда (консоль конструкциясе);

4) күпфатирлы торак йортларның фасадларында, встроено-төзелгән биналардан тыш (консоль конструкциясе);

5) мәдәни мирас объектларында, тарихи биналарда төзелеш датасы белән 1959 елга кадәр (консоль конструкциясе);

6) модульле элементларның мәгълүмати кырын эзерләүнең төрле материалларын һәм бер блокта һәм бер бинада яктырту ысулларын кулланып.;

7) Белән саны кимендә өч модуль элементларын бер конструкциядә;

8) консольные булганда модульле конструкцияләр рәвешендә декоратив панно;

9) кронштейн рәвешендә модуль конструкция булганда декоратив панно рәвешендә;

10) бер конструкция рәвешендәге бер бинада ике блоктан артык;

11) биеклеге һәм озынлыгы 1,5 м (учреждениеләр тактасы, режим табличкасы);

12) озынлыгы артык $\frac{2}{3}$ нче озынлыгы простенка, анда урнаштырыла (учреждение тактасы, режимная табличка);

13) бер яктан артык керү (учреждениеләр тактасы, режим табличкасы).

169.4.11. Стела - аерым тора торган күләмле-пространство, индивидуаль башкаруда кече (биеклеге 6,0 м дан артмаган) яисә эре (6,0 м дан артык) форматтагы, нейтраль төсләр (соры, бежевый, графит, кара, көрән һ.б.) материалыннан торган, ул оешманың фирма исеме, товарлар һәм хезмәтләр турында кыскача мәгълүмат алган.

Стелаларны урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшқуарның бинасы һәм урнашу урыны урнашкан жир кишәрлеге, шулай ук аны эксплуатацияләү яки парковка урыннары оештыру өчен бирелгән жир кишәрлеге чикләре артында.;

2) бу очрақларда, кайчан юк техник мөмкинлеге заглублиения фундамент

башка аның декоративного рәсмиләштерү;

3) артык бер йә булганда, бу аерым торган мәгълүмати конструкцияләр чикләрендә бер жир кишәрлеген башка нигезләү проектным карары белән бинаны төзекләндерү, территория, выполненного исәпкә алып, эшләп килгән төзелеш, янгын сүндерүчеләр һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен;

4) мондый объект проектында каралмаган жир кишәрлеге чикләрендә башка аерым торучы мәгълүмат конструкциясе булганда, бердән артык яисә бүтән аерым торучы мәгълүмат конструкциясе булганда;

5) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яки күпфатирлы торак йорт белән биләнә торган жир кишәрлеге чикләрендә;

6) конструкциянең фундаментыннан бина фундаментына кадәр 6,0 м ераклыкта;

7) тротуарларда һәм жәяүлеләр юлларында, юлларда, машина кую урыннары һәм машина кую урыннары турында;

8) яшел үсентеләр (агачлар, куаклар)урынына;

9) ия тирән фундамент бу арада якынрак 5,0 м агач стволлов;

10) профнастил, тукума материалларыннан файдаланып;

11) Кече форматтагы мәгълүмати өслекләрне алмаштырылган сурәтләр белән урнаштыру, шулай ук медиа-экраннар белән берләштерелгән Кече форматтагы;

12) мәгълүмат кырында фотолар белән;

13) автозаправка станцияләреннән тыш, гомуми мәйданы 5000,0 кв. м булган биналар өчен эре форматтагы;

14) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып, ягулык бәяләре турында мәгълүмат булган медиа-экраннардан, стел ягулык салу станцияләреннән тыш.

169.4.12. Щит конструкциясе-эчке яки тышкы якты, биекlege 4,0 м дан артмаган, фундамент, каркас, декоратив элементлардан, каты нигездә 6,0 кв. м дан артмаган мәгълүмат кырыннан торган аерым торучы мәгълүмат конструкциясе.

Щит конструкцияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшкуарның бинасы һәм урнашу урыны урнашкан жир кишәрлеге, шулай ук аны эксплуатацияләү яки парковка урыннары оештыру өчен бирелгән жир кишәрлеге чикләре артында.;

2) бу очрактарда, кайчан юк техник мөмкинлеге заглублиения фундамент башка аның декоративного рәсмиләштерү;

3) артык бер йә булганда, бу аерым торган мәгълүмати конструкцияләр чикләрендә бер жир кишәрлеген башка нигезләү проектным карары белән бинаны төзекләндерү, территория, выполненного исәпкә алып, эшләп килгән төзелеш, янгын сүндерүчеләр һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен;

4) мәдәни мирас объектларын, тарихи биналарны 1959 елга кадәр төзү датасы белән, дини объектлар, панорамалар һәм «Яңа Кенәр авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге перспективалары белән кабул итүне чикли.;

5) мондый объект проектында каралмаган жир кишәрлеге чикләрендә башка аерым торучы мәгълүмат конструкциясе булган очракта йә бүтән аерым торучы мәгълүмат конструкциясе булганда;

б) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яки күпфатирлы торак

йорт белән биләнә торган жир кишәрлеге чикләрендә.;

7) конструкциянең фундаментыннан бина фундаментына кадәр 6,0 м ераклыкта;

8) тротуарларда һәм жәяүлеләр юлларында, юлларда, машина кую һәм машина кую өчен билгеләнгән урыннарда;

9) яшел үсентеләр (агачлар, куаклар)урынына;

10) ия тирән фундамент бу арада якынак 5,0 м агач стволон;

11) профнастил, тукума материалларыннан файдаланып;

12) мәгълүмат конструкциясенең декоратив-сәнгать бизәлешеннән башка;

13) гомуми файдаланудагы территория чикләрен билгеләүче кызыл сызык белән чиктәш жир кишәрлеге чигеннән 6,0 м якынак арада;

14) мәгълүмат тапшыруның динамик ысулын кулланып.

169.4.13. Флаг композициясе-нигездән, бер яки берничә флагштоктан һәм йомшак тукумалардан (мәгълүмати кырлардан) торган аерым торучы мәгълүмат конструкциясе.

Флаг композицияләрен урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшкуарның бинасы һәм урнашу урыны урнашкан жир кишәрлеге, шулай ук аны эксплуатацияләү яки парковка урыннары оештыру өчен бирелгән жир кишәрлеге чикләре артында.;

2) бу очрактарда, кайчан юк техник мөмкинлеге заглублиения фундамент башка аның декоративного рәсмиләштерү;

3) артык бер йә булганда, бу аерым торган мәгълүмати конструкцияләр чикләрендә бер жир кишәрлеген башка нигезләү проектым карары белән бинаны төзекләндерү, территория, выполненного исәпкә алып, эшләп килгән төзелеш, янгын сүндерүчеләр һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен;

4) мәдәни мирас объектларын, тарихи биналарны 1959 елга кадәр төзү датасы белән, мәдәни объектлар, панорамалар һәм Арча шәһәре перспективалары белән кабул итүне чикли.;

5) мондый объект проектында каралмаган жир кишәрлеге чикләрендә башка аерым торучы мәгълүмат конструкциясе булган очракта йә бүтән аерым торучы мәгълүмат конструкциясе булганда;

6) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яки күпфатирлы торак йорт белән биләнә торган жир кишәрлеге чикләрендә.;

7) конструкциянең фундаментыннан бина фундаментына кадәр 6,0 м ераклыкта;

8) тротуарларда һәм жәяүлеләр юлларында, юлларда, машина кую һәм машина кую өчен билгеләнгән урыннарда;

9) яшел үсентеләр (агачлар, куаклар)урынына;

10) ия тирән фундамент бу арада якынак 5,0 м агач стволон;

11) мәгълүмат кыры габаритлары белән, кингеге буенча флагштоклар арасындагы араны узып китә.

169.4.14. Махсулаштырылган корылма-халыкны яклау һәм куркынычсызлыкны тәмин итү өлкәсендә халыкка социаль әһәмияткә ия мәгълүмат житкерү, шулай ук фундамент, каркас, нейтраль төсләр материалы белән тышланган спорт-мәдәни-массакуләм чаралар турында мәгълүмат, электрон

экран рәвешендә мәгълүмат кырыннан торган мәгълүмат конструкциясе.

Махсус конструкцияләргә урнаштыру рөхсәт ителми:

1) оешманың, индивидуаль эшқуарның бинасы һәм урнашу урыны урнашкан җир кишәрлеге, шулай ук аны эксплуатацияләү яки парковка урыннары оештыру өчен бирелгән җир кишәрлеге чикләре артында.;

2) бу очрақларда, кайчан юк техник мөмкинлеге заглублиения фундамент башка аның декоративного рәсмиләштерү;

3) артык бер йә булганда, бу аерым торган мәгълүмати конструкцияләр чикләрендә бер җир кишәрлеген башка нигезләү проектым карары белән бинаны төзекләндерү, территория, выполненного исәпкә алып, эшләп килгән төзелеш, янгын сүндерүчеләр һәм санитария нормаларын һәм кагыйдәләрен;

4) мәдәни мирас объектларын, тарихи биналарны төзелеш датасы белән 1959 елга кадәр кабул итүне, дини объектларны, панорамаларны һәм шәһәрнең перспективаларын кабул итүне чикли.;

5) мондый объект проектында каралмаган җир кишәрлеге чикләрендә башка аерым торучы мәгълүмат конструкциясе булган очрақта йә бүтән аерым торучы мәгълүмат конструкциясе булганда;

6) стационар булмаган сәүдә объекты, индивидуаль яки күпфатирлы торак йорт белән биләнә торган җир кишәрлеге чикләрендә.;

7) конструкциянең фундаментыннан бина фундаментына кадәр 6,0 м ераклыкта;

8) тротуарларда һәм жәяүлеләр юлларында, юлларда, машина кую һәм машина кую өчен билгеләнгән урыннарда;

9) яшел үсентеләр (агачлар, куаклар)урынына;

10) ия тирән фундамент бу арада якынрак 5,0 м агач стволон;

11) профнастил, тукума материалларыннан файдаланып.

Гражданнар игъланнары өчен урнаштыру, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары

170. Мәдәни һәм спорт чаралары афишаларын гражданнар күпләп жыела торган урыннарда һәм жәяүлеләр күпләп яши торган урыннарда урнаштырыла торган махсус тумбаларда, щитларда һәм стендларда гына урнаштыру рөхсәт ителә.

Игъланнар өчен стендлар аерым торучы объектлар рәвешендә яки биналарда яки корылмаларда асылмалы щитлар рәвешендә урнаштырыла ала.

VI. Коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә җир эшләрен башкаруга төп таләпләр

171. Җир асты коммуникацияләрен салу, реконструкцияләү яки ремонтлау, свай һәм шпунтны сую, электр тапшыру, элемент, ут баганалары урнаштыру (алмаштыру), грунтны планлаштыру, инженерлык эзләнүләре вакытында эшләү һәм башка эшләр) белән бәйлә эшләр вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән язма рөхсәт булганда гына башкарыла.

172. Җирлек территориясен төзекләндерү белән бәйлә Җир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм үткәрү, җир эшләрен башкаруга ордер рәсмиләштерү һәм алу Муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләре нигезендә

башкарыла.

173. Яшел үсентеләрне сүтү яки күчере утырту кирәк булганда, Башкарма комитет боерыгын билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерергә һәм яшел үсентеләрне сүтәргә яки күчере утыртырга кирәк.

174. Жирлек юллары буенча хәрәкәтне вакытлыча чикләү яисә туктату вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән рөхсәт нигезендә, юлның ике ягында да мәгълүмат щитын мәжбүри урнаштыру белән гамәлгә ашырыла, анда заказчылар һәм эш башкаручылар, эш сроклары, урап узу маршрутлары турында барлык кирәкле белешмәләрне үз эченә алган. Күрсәтелгән щитның формасы һәм эчтәлегә рөхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

175. Яраклылык вакыты чыккан ордерлар буенча коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрен башкару үз белдекләре белән таныла.

VII. Уңайлы мохиткә карата махсус таләпләр

176. Торак тирәлеген, урамнарны һәм юлларны төзекләндерү объектларын, мәдәни-көнкүреш хезмәте күрсәтү объектларын проектлаганда торак пунктларның өлкән кешеләр һәм инвалидлар өчен уңайлы булуын, әлегә объектларны картлар һәм инвалидлар хәрәкәтенә ярдәм итүче элементлар һәм техник чаралар белән тәмин итүне күздә тотарга киңәш ителә.

Өлкән кешеләр һәм инвалидлар хәрәкәтенә ярдәм итүче техник чараларны һәм жиһазларны проектлау, төзү, урнаштыру заказчы тарафыннан расланган проект документациясе нигезендә яна төзелештә гамәлгә ашырылырга киңәш ителә.

VIII. Биналарның (биналарның) һәм корылмаларның милекчеләренен һәм башка затларның якын-тирә территорияләренә төзекләндерүдә катнашу тәртибе

177. Хужалык итүче субъектлар һәм физик затлар, әгәр законда яки килешүдә башкасы каралмаган булса, территорияне жыештыруны һәм санитар карап тотуны түбәндәгә тәртиптә башкарырга хокуклы:

177.1. идарәче оешмалар-күпфатирлы йортларның йорт яны территориясе, шулай ук күп фатирлы йорт территориясе каршындагы Төп фасад ягыннан 5 м радиуста йә урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

177.2. социаль өлкә учреждениеләре (мәктәпләр, мәктәпкәчә учреждениеләр, мәдәният, сәламәтлек саклау, физкультура һәм спорт учреждениеләре) - бирелгән жир кишәрлегә чикләрендә территория, шулай ук учреждениенен территориясе алдында 10 м радиуста төп фасад ягыннан йә урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта), башка яктан-10 м радиуста;

177.3. күпфатирлы торак йортлардагы торак булмаган биналарны эксплуатацияләүче затлар, идарәче оешма белән килешү булмаган очракта, якындагы территорияне озынлыкка - биналарның бөтен озынлыгына, киңлегә - 10 м яки йөрү өлеше бордюрына кадәр (юл буенда объект урнашкан очракта) жыештырырга хокуклы.;

177.4.сәнэгать предприятияеләре һәм барлык милек рәвешләрендәге оешмалар - аларга килү юллары, тротуарлар, алар янәшәсендәге коймалар, санитар-яклау зоналары. Предприятияеләрнең санитар-яклау зоналары гамәлдәге санитар кагыйдәләр һәм нормалар таләпләренә туры китереп билгеләнә;

177.5.төзүче-50 м радиуста төзелеш мәйданчыкларының яқын-тирә территорияләре һәм гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә 50 м радиуста аларга килү юллары;

177.6.бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә торак йорт хужалары (яисә жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, фактта килеп туган чик буенча) һәм йорт алдындагы территория 5 м ераклыкта яисә урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

177.7.стационар булмаган объектлар (лотоклар, киосклар, павильоннар һәм башка стационар булмаган сәүдә объектлары) һәм сезонлы кафелар-урнашу өчен бирелгән жир кишәрлеге объекты территориясә һәм аның тышкы чигеннән 10 м ераклыкта һәм урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

177.8.базарларның идарәче компанияләре, сәүдә һәм жәмәгать туклануы оешмалары (рестораннар, кафе, кибетләр) - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр һәм участок чикләреннән 50 м радиуста урнашкан территория һәм урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

177.9.биналарның, корылмаларның милекчеләре яки башка хокук ияләре-бина, корылма периметры буенча яисә бирелгән жир кишәрлегенә чикләре һәм 10 м радиуста урнашкан территория һәм урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта);

177.10.автомобиль юлына бүлеп бирелгән полоса чикләрендә һәм башка жир кишәрлекләрендә урнашкан заправка станцияләре - бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә һәм участок чигеннән 50 м радиуста урнашкан территория һәм урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр;

177.11.гараж кооперативлары-бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территорияләр, аның янәшәсендәге территория-участок чигеннән 50 м радиуста һәм урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр һәм аларга керү юллары;

177.12. "Яңа Кенәр авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге башкарма комитеты-бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә жирләү урыннары һәм радиуста 10 м радиуста урнашкан территория гомуми файдаланудагы участок һәм территория чикләреннән 10 м ераклыкта урнашкан;

177.13.бирелгән жир кишәрлеге чикләрендә (яисә жир кишәрлеге билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, фактта килеп туган жир кишәрлеге чиге буенча) һәм жир кишәрлегенә тышкы чигеннән 5 м ераклыкта яки урамның йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта)жир кишәрлегенә тышкы чигенә кадәр 5 м ераклыкта жир кишәрлекләре хокукына ия булучылар;;

177.14.автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышларының хужалары-бирелгән жир кишәрлеге чикләрендәге территория һәм жир кишәрлегенә тышкы чигеннән 10 м ераклыкта һәм урамның машиналар йөрү өлешенә кадәр (объект юл буенда урнашкан очракта).

IX. Эчтәлек йорт хайваннары һәм кошлар

178. Йорт хайваннарын тотуның төп принциплары, шартлары, этләрне урамда йөртү Кагыйдәләре «Татарстан Республикасында йорт хайваннарын тотуның аерым мәсьәләләре турында» 2014 елның 7 мартындагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнә.

179. «Яңа Кенәр авыл жирлеген» муниципаль берәмлегенә урам, скверларда, паркларда, мәйданнарда һәм башка гомуми кулланылыштагы башка урыннарында авыл хужалыгы хайваннарын (сыер, сарык, кәжәләр, дунгызларны һәм башка) һәм кош-кортларны көтү тыела.

180. Авыл хужалыгы хайваннарын көтү урыннарында, хужасы күзәтү астында яисә аның кушуы буенча, жирле үзидарә органының норматив-хокукый акты белән билгеләнә торган көтүлекләрдә чыгарырга рөхсәт ителә.

181. Йорт хайваннарын урамда калдырганда терлекләр хужалары яшел үсентеләрне бозудан һәм терлекләрне куып чыгаруга киткән чыгымнарны каплай.

X. кагыйдәләрнең үтәлешен контрольдә тоту

182. Физик һәм юридик затлар, вазыйфай затлар жирлек территориясен төзекләндерү буенча әлегә Кагыйдәләрдә билгеләнгән таләпләрнең үтәлешен тәмин итәргә тиеш.

183. Әлегә кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларында каралган нормаларны һәм кагыйдәләрне үз эченә алган әлегә Кагыйдәләрнең нигезләмәләреннән тыш) нигезендә җаваплылыкка китерә.

184. Төзекләндерү өлкәсендәге законнар һәм муниципаль хокукый актлар таләпләрен үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту зат күрсәтелгән таләпләрне үтәүдән һәм җибәрелгән җитешсезлекләрне бетерүдән азат итми.